

УИЛЯМ ШЕКСПИР ТРОИЛ И КРЕСИДА

Превод от английски: Валери Петров, 1976

chitanka.info

ТРОИЛ И КРЕСИДА^[0]

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

ПРИАМ — цар на Троя

ХЕКТОР, ПАРИС, ТРОИЛ, ДЕИФОБ, ХЕЛЕН — синове на

Приам

МАРГАРЕЛОН — незаконен син на Приам

ЕНЕЙ, АНТЕНОР — троянски военачалници

КАЛХАС — троянски жрец, минал на страната на гърците

ПАНДАР — чичо на Кресида

АГАМЕМНОН — върховен вожд на гръцката войска

МЕНЕЛАЙ — негов брат

АХИЛ, АЯКС, ОДИСЕЙ, НЕСТОР, ДИОМЕД, ПАТРОКЪЛ

— гръцки военачалници

ТЕРСИТ — уродлив и циничен грък

АЛЕКСАНДЪР — слуга на Кресида

МОМЧЕ — слуга на Троилен

СЛУГА на Парис

СЛУГА на Диомед

ЕЛЕНА — съпруга на Менелай

АНДРОМАХА — съпруга на Хектор

КАСАНДРА — дъщеря на Приам, пророчица

КРЕСИДА — дъщеря на Калхас

Троянски и гръцки войници и придружители

Място на действието — Троя и гръцкият стан пред нея.

---

[0] Оригина́лното заглавие на драмата е „*The History of Troilus and Cressida*“ — историята на Троил и Кресида. ↑

ПРОЛОГ

Пред вас е Троя^[1]. Страшните в гнева си
царе на многоостровна Елада
запълнили са залива Атински
със кораби, войници и машини
за кървава война. Шейсет и девет
златовенчани вдигат вече котва
към Фригия^[2] със клетва да затрият
града, зад чийто твърдостенен обръч
съпругата на Менелай, Елена,
блаженствува със своя похитител,
разпуснатия Парис. И в това е
причината на свадата. Те стигат
до Тенедос^[3] и в неговия пристан
вместителните кораби изригват
товара си. В Дарданските^[4] полета,
за бой готови, гърците разпъват
надменни шатри. А градът Приамов
пред тях залоства своите шест врати
(Аntenоридас, Хетас, Троас, Хелас,
Дардания и Тимбрия) със плътно
прилягащи в гнездата си резета
и яки скоби...

Но нетърпението гъделичка
припрените сърца и ето вече
и двата стана — гърци и троянци —
на карта слагат всичко... И сега
аз, Прологът^[5], явявам се пред вас,
любезни зрители, със щит и в броня
(но не че имам толкоз малко вяра
във дарбата на автор и актьори,
а само за да бъда във стила

на разказа) и тук съм да ви кажа,
че вече сме в средата на войната
и че от нея ще представим само
което вмести се в една пиеса.
Започваме. Дано да ви хареса! —
Театърът и той една война е.
Успех? Разгром? Отде човек да знае?

---

[1] *Троя* — древен град в Мала Азия, чиито обсада и разрушаване са възпети в Омировата „Илиада“. ↑

[2] *Фригия* — древно название на област в Мала Азия. ↑

[3] *Тенедос* — пристанище на Троя в древността. ↑

[4] „*Дарданските полета...*“ (мит.) — т.е. равнината на Троя, така наречена по името на Приамовия праотец, Зевсовия син Дардан. ↑

[5] „... аз, *Прологът...*“ — Пролог или Хор се наричал по Шекспирово време актьорът, който е произнасял увода, интермедиите или епилога на пиесите. ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В Троя.

Влизат Пандар и Троил.

ТРОИЛ

Не, не, ще смъкна всичко туй. Повикай
оръженосеца да ми помогне!
Защо да се сражавам вън от Троя,
когато в мене тук се води бой?
Да идат тез от нас, които имат
сърце за битка. Мойто е отнето.

ПАНДАР

Няма ли да престанеш най-сетне?

ТРОИЛ

Какво да правя? Гърците са силни
и колкото са силни, толкоз хитри,
а колкото са хитри, толкоз храбри;
пък аз по-мек съм от жена във сълзи,
по-слаб от спящ, по-тъп от неграмотен,
по-плах от девственица в тъмна доба
и по-неопитен от младенец!

ПАНДАР

Добре, дотегна ми да те успокоявам. Отсега нататък не се бъркам
в твоята работа и няма да си мръдна пръста за тебе. Който иска да яде
баница, трябва да изчака, докато му смелят брашното.

ТРОИЛ

А аз не чаках, тъй ли?

ПАНДАР

Чакал си да го смелят. Но трябва да изчакаш и да го пресеят.

ТРОИЛ

Изчаках и това!

ПАНДАР

Чакал си! Но сега трябва да изчакаш и докато го омесят.

ТРОИЛ

И за това съм чакал!

ПАНДАР

Да, но има и още. И в това „още“ влизат втасването, разточването, мятането, изпичането, изваждането... А после трябва и да изчакаш изстиването, че току-виж си си изгорил устата.

ТРОИЛ

Ах, моите страдания самото
Търпение, макар и божество,
не би изтраяло! Когато съм
на царската трапеза и в ума ми
се появи прекрасната Кресидида...
Изменник! Нима имало е миг,
когато тя от него да отсъства?

ПАНДАР

Да, снощи тя беше по-красива от всякога и от всички жени, които
съм виждал.

ТРОИЛ

Бях почнал да ти казвам, че когато
въздишката сърцето ми издуе
до пръсване, за да не ме усетят
баща ми или Хектор, аз я скривам
зад бръчки на престорена усмивка,
подобна на хапливо слънце зиме,
а скръб под смях да криеш е като

страдание, сред смях щом дойде то!

ПАНДАР

Ако косата ѝ не беше малко по-тъмничка от косата на Елена — много важно! — нямаше да има сравнение между тях. Тя ми е роднина, и то се знае, не е редно да я хваля, но да беше я чул някой, като говореше вчера, както аз я чух! Не искам да подценявам ума на сестра ти Касандра, но...

ТРОИЛ

Мълчи, Пандаре! Ах, мълчи, Пандаре!

Когато казвам ти в какво море

потънали са моите надежди,

недей ми спомня колко лакти има

до дъното, където те лежат!

Аз казвам ти, че луд съм по Кресида,

а ти говориш, че била прекрасна

и вливаш в наранената ми памет

очите ѝ, косата ѝ, страните,

вървежа ѝ, гласа ѝ, ах, таз нейна

ръчица, пред чиято белоснежност

е всяка друга белота мастило,

подписващо срама си; пред чиято

ефирна мекота е грапав пухът

на лебеда, а допирът най-нежен —

по-груб от допир на селяшка длан!

Да, тъй ми ти говориш — и не лъжеш,

но твойта реч във всяка моя рана

не мас целебна втрива, а върти

безжалостното острие, което

я е отворило!

ПАНДАР

Не съм измислил нищо!

ТРОИЛ

Дори не каза всичко!

ПАНДАР

Добре, добре! Няма да се меся! Нека си бъде, каквато е! Ако е красива — по-добре за нея, ако не е — има с какво да се разкраси!

ТРОИЛ

Пандаре, моля те! Недей, Пандаре!

ПАНДАР

Пада ми се! Получих страдание за страдание! Неоценен от тебе, зле разбран от нея! Насам-натам, насам-натам, като совалка, а благодарност жалка!

ТРОИЛ

Как? Сърдиш се? И на кого? На мене?

ПАНДАР

Понеже ми е роднина, значи, не може да бъде красива като Елена; когато, ако не ми беше роднина, щеше да бъде красива в делник, колкото онази е в празник. Но какво ме засяга! Пет пари не давам, ако ще и арапка да е! Все ми е едно!

ТРОИЛ

Нима съм казал, че не е красива?

ПАНДАР

Безразлично ми е какво си казал! Луда е, че стои тука, след като баща ѝ си замина! Да върви при гърците — щом я видя, ще ѝ го кажа! Вече не се меся, пръста си няма да мръдна за вас!

ТРОИЛ

Пандаре!...

ПАНДАР

Не!

ТРОИЛ

Мой сладички Пандаре!...

ПАНДАР

Моля ти се! Нито дума повече! Оставям всичко, както съм го заварил, и точка!

Излиза. Тръбен звук за тревога.

ТРОИЛ

Млъкни, див шум! Кресливи звуци, спрете!
Глупци и там, и тук! Не, не, Елена
не е дотам красива, че да трябва
да ѝ рисувате портрета вие
с кръвта си всеки ден! За моя меч
тя подтик твърде слаб е... Тоз Пандар!
О, богове, как мъчите ме вие!
Аз мога да достигна до Кресида
единствено чрез него, а пък той
се увещава да я увещае
тъй мъчно, както тя — да отговори
на мъжки зов! О, светли Аполоне^[6],
заклевам те във любовта на Дафна,
кажи какво сме ний? Да, зная, зная:
Кресида бисер е с отблясък млечен.
Домът ѝ е индийски бряг далечен.
С надежда да се върна тук богат
към него тръгвам аз — търговец млад,
но между мене и целта ми има
безкрайна шир със глъб неизмерима —
и в тая шир сред бури, мрак и вой
Пандар е моят кораб и конвой!

Тръбен звук за тревога. Влиза Еней.

ЕНЕЙ

Защо не си във битката, Троиле?

ТРОИЛ

Защото тъй!... Знам, туй са женски думи,
но женско е и да останеш вкъщи,
когато вън се бият, тъй че те
са подходящи в случая... Кажи ми
какви са вестите отвън, Енее?

ЕНЕЙ

Че Парис се е върнал. И ранен.

ТРОИЛ

Така ли? От кого?

ЕНЕЙ

От Менелай.

ТРОИЛ

Тогава ще му мине в кратък срок —
навярно оня го е боднал с рог!

Тръбен звук за тревога.

ЕНЕЙ

Чуй, вънка има хубава забава!

ТРОИЛ

Далеч по-хубава във къщи става,
да ставаше желаното от нас!
Пак в боя?

ЕНЕЙ

Да!

ТРОИЛ

Ще дойда с теб и аз!

[6] *Аполон* (мит.) — бог на слънцето и изкуствата в древногръцкия пантеон. Тук обръщението към него е като към покровител на поетите. Влюбен в нимфата Дафна, той я подгонил и тя, за да избяга от него, призовала на помощ боговете, които я превърнали в лаврово дърво. ↑

ВТОРА СЦЕНА

В Троя.

Влизат Кресида и Александър.

КРЕСИДА

Видя ли кои минаха ей там?

АЛЕКСАНДЪР

Да, старата царица^[7] и Елена.

КРЕСИДА

Къде са тръгнали?

АЛЕКСАНДЪР

Да гледат боя
от източната кула, чийто връх
владее долината. Хектор, който
е винаги спокоен, днес бе сприхав:
нахокал Андромаха, зашлевил
слугата си и още до зората —
печалба сякаш има от войната, —
излезе във полето, дето всяко
цветенце със пророчески сълзи
оплака горко бъдещите жертви
на неговия гняв.

КРЕСИДА

Защо е гневен?

АЛЕКСАНДЪР

Дочух, че в гръцката войска се биел
един гигант с троянска кръв, и то
пръв негов братовчед. Аякс на име.

КРЕСИДА

Е, та какво?

АЛЕКСАНДЪР

Това, че оня нямал
на себе си подобен.

КРЕСИДА

Как ще има,
ако не е близък със някой друг!

АЛЕКСАНДЪР

Този, Аякс, господарко, бил взел от всеки звяр по нещо. Бил храбър като лъв, груб като мечка, тронав като слон. В него природата, казват, така била размесила разните съставки, че храбростта му се била пресякла в глупост, а пък глупостта му била подправена със зрънца от разсъдък. Показвал проблясъци от всички положителни качества и петна от всички недостатъци. Бил ту мрачен безпричинно, ту весел неуместно. Имал изобщо от всяко нещо по малко, но всичките му неща били по малко сбъркани — същински късоглед Аргус^[8] — безброй очи, а недовижда, или схванат Бриарей^[9] — много ръце, а полза никаква!

КРЕСИДА

Но как човек, който кара мен да се усмихвам, ще направи Хектора да кипне?

АЛЕКСАНДЪР

Мълвата е, че те двамата са се срещнали във вчерашната битка и Аякс го е повалил. От тоя срам Хектор до тая сутрин нито е мигнал, нито сложил хапка в уста.

Влиза Пандар.

КРЕСИДА

Кой иде?

АЛЕКСАНДЪР

Чичо ви Пандар, господарко.

КРЕСИДА

Хектор е истински мъж!

АЛЕКСАНДЪР

Да, господарко. Няма равен на него!

ПАНДАР

Какво, какво?

КРЕСИДА

Добро утро, чичо!

ПАНДАР

Добро утро, племеннице! За какво говорехте?... Здравей, Александре!... Беше ли тази сутрин в Илион^[10]?

КРЕСИДА

Да, чичо.

ПАНДАР

За какво говорехте, когато дойдох? Хектор беше ли вече тръгнал, когато пристигнахте в двореца? Елена сигурно още не е била станала, а?

КРЕСИДА

Точно. Хектор беше тръгнал, а Елена не беше станала.

ПАНДАР

Знаех си. Хектор е бил на крак рано-рано!

КРЕСИДА

Тъкмо за това говорехме. И за това, че бил гневен.

ПАНДАР

Гневен ли бил?

КРЕСИДА

Той казва така.

ПАНДАР

То се знае, че бил! И знам защо. Да му мислят гърците, ще има да ги коси, това ще им кажа! А и Троил няма да остане назад от него, и това мога да им кажа!

КРЕСИДА

Защо? Да не би и той да е гневен?

ПАНДАР

Кой, Троил ли? Троил струва повече от Хектор!

КРЕСИДА

О, Зевсе! Той не може да се сравни с него!

ПАНДАР

Троил с Хектор? Ти можеш ли да познаеш един човек, като го видиш?

КРЕСИДА

Мога, стига да съм го срещала и да са ме запознали с него преди това.

ПАНДАР

Защо ли ти говоря! Троил си е Троил!

КРЕСИДА

И ако го назовеш още един път, ще се е утроил. Но ти си прав, защото той явно не е Хектор.

ПАНДАР

Нито пък Хектор е Троил в много неща!

КРЕСИДА

Това е вярно и за двамата. Троил си е все същият.

ПАНДАР

Все същият? Бедният Троил! Де да си беше все същият!

КРЕСИДА

И такъв си е!

ПАНДАР

Да, ако аз съм ходил бос до Индия!

КРЕСИДА

Не е Хектор той!

ПАНДАР

„Все същият!“ Друг е станал той, там е работата! Да можеше да дойде на себе си! Но има богове горе! Време лекува — време кумува! Ех, Троиле, Троиле, да беше моето сърце в нейното тяло! Не, Хектор не е по-добър от Троил!

КРЕСИДА

Тук ще прощаваш!

ПАНДАР

Той е само по-възрастен!

КРЕСИДА

Ще извиняваш!

ПАНДАР

На Троил му трябва още съвсем малко. Нека мине време и ще запееш друга песен. Хектор ще има да чака за неговия ум!

КРЕСИДА

Че защо му е неговият, като си има свой!

ПАНДАР

Или за другите му способности!

КРЕСИДА

Ще мине и без тях!

ПАНДАР

Или за външността му!

КРЕСИДА

Размяната не би му изнасяла. Той е по-хубав.

ПАНДАР

Нямаш вкус, племеннице. Самата Елена преди няколко дни се закле, че Троил, макар и мургав^[11]... защото той, вярно, е малко мургавичък... или, по-точно, не мургав, а...

КРЕСИДА

... а мургав.

ПАНДАР

Ако трябва да кажем истината, той е мургав, но не точно мургав...

КРЕСИДА

И това е истина, но не съвсем истина.

ПАНДАР

Исках да ти кажа, че Елена оцени по-високо неговата руменина от Парисовата.

КРЕСИДА

Че Парис е достатъчно румен!

ПАНДАР

Именно!

КРЕСИДА

Излиза, че Троил е прекалено румен. Щом тя е оценила по-високо неговата руменина, значи той има повече от нея. А тъй като оня е вече достатъчно румен, то похвалата на Елена се оказва твърде пламенна за един хубав цвят на лицето. Все едно че златната ѝ уста е похвалила Троил за медния му нос.

ПАНДАР

Кълна се, че той ѝ се нрави повече, отколкото Парис!

КРЕСИДА

Да ѝ се нрави, щом гръцките нрави са такива!

ПАНДАР

Сигурен съм в това! Завчера се приближи до него в нишата с прозореца и... нали знаеш, той няма още много косми на брадата си...

КРЕСИДА

Наистина един кръчмарски слуга би могъл да получи бързо сбора на тези негови признаци на мъжественост.

ПАНДАР

Защото е още много млад. И все пак той вече може да свие подкова не по-зле от брат си Хектор.

КРЕСИДА

Може би е свивал и по-ценни неща, щом е толкоз подкован по тази част.

ПАНДАР

Исках да ти докажа, че Елена го обича. Тя, значи, се приближи до него и помилва с бялата си ръка цепнатата му брадичка...

КРЕСИДА

Всеблага Юноно^[12], кой му я е разцепил?

ПАНДАР

Говоря ти за трапчинката на брадичката му. Според мене той има най-милата усмивка в цяла Фригия.

КРЕСИДА

О, да, той се усмихва сияйно!

ПАНДАР

Нали?

КРЕСИДА

Като небе наесен!

ПАНДАР

Приказвай си ги! На Елена във всеки случай ѝ става приятно, когато той се приближи до нея.

КРЕСИДА

О, щом на нея ѝ става приятно, и на него ще му стане!

ПАНДАР

На него? Той я харесва толкоз, колкото аз харесвам развалено яйце!

КРЕСИДА

Ако ти харесваше развалените яйца толкоз, колкото харесваш незрелите глави, щеше да ядеш само яйца с пиленца вътре.

ПАНДАР

Не мога да не се засмея, като си спомня как му гъделичкаше брадичката... Тя има възхитителна белоснежна ръчица, признавам!

КРЕСИДА

И то без да си подложен на мъчения!

ПАНДАР

И тогава ѝ хрумна да каже, че била открила в брадата му бял косъм.

КРЕСИДА

Само един? Бедна брада — доста брадавици са по-богати от нея!

ПАНДАР

И такъв смях падна! На царица Хекуба ѝ преляха очите от сълзи!

КРЕСИДА

Като сухи кладенци!

ПАНДАР

И Касандра също се смя!

КРЕСИДА

Но огънят под котела ѝ е бил навярно по-умерен. Или и нейните очи преляха?

ПАНДАР

А Хектор как се смя само!

КРЕСИДА

И за какво беше целият този смях?

ПАНДАР

Ами по повод на белия косъм, който тя успя да му открие!

КРЕСИДА

Ако беше зелен, бих се засмяла и аз!

ПАНДАР

Те се смяха не толкоз на косъма, колкото на Троиловия отговор.

КРЕСИДА

И какъв беше неговият отговор?

ПАНДАР

Елена каза: „Имаш само петдесет и два косъма и един от тях е вече бял!“

КРЕСИДА

Това е въпрос, и то неин!

ПАНДАР

Но той води към въпросния негов отговор. „Петдесет и два — каза Троил, — и един от тях бял. Белият е баща ми, а черните сме ние, петдесетте му синове.“ „Но те са петдесет и един — каза тя. — И кой е моят съпруг Парис?“ „Цепнатият с двата рога! — каза Троил. — Отскубни го и му го дай!“ Всички си умряха от смях. Елена пламна, Парис се разсърди, но останалите се смяха до припадане. Този Троил може да те умори!

КРЕСИДА

Той ме умори наистина и бих искала да си почина от него.

ПАНДАР

Все пак, племеннице, вчера ти казах нещо. Помисли си върху него!

КРЕСИДА

Мисля си, чичо.

ПАНДАР

Мога да се закълна, че е вярно! Той плаче за тебе като облак през април!

КРЕСИДА

Пък аз избуявам от плача му като коприва през май!

Тръбен звук за отбой.

ПАНДАР

Чувай! Връщат се от боя! Искаш ли да останем тук да ги видим, като се прибират към Илион? Хайде, племеннице! Искаш ли, милинка?

КРЕСИДА

Щом ти прави удоволствие, чичо.

ПАНДАР

Ела, ела тук! Тук е чудесно място! Оттук ще виждаме отлично! Аз ще ти ги назовавам един по един, докато минават край нас, но обърни внимание на Троил!

КРЕСИДА

Не говори така високо!

Влиза и прекосява сцената Еней.

ПАНДАР

Този е Еней! Не е ли чудесен мъж? Един от бисерите на Троя. Бива си го. Но ти обърни внимание на Троил! След малко ще го видиш.

Влиза и прекосява сцената Антенор.

КРЕСИДА

А този кой е?

ПАНДАР

Антенор. Остър език, но и храбър войник. Един от най-зрелите умове на Троя, а и хубав мъж!... Но къде се бави Троил? След малко ще ти го покажа. Ако ме забележи, ще видиш как ще махне с ръка.

КРЕСИДА

На кого? На тебе?

ПАНДАР

На мене. Не вярваш ли?

КРЕСИДА

Вярвам. И аз на негово място бих махнала с ръка на такъв като тебе.

Влиза и прекосява сцената Хектор.

ПАНДАР

Хектор! Това е Хектор! Ей го, ей го! Видя ли го? Това се казва мъж! Да живее Хектор! Как гледа само! И каква походка! Не е ли блестящ воин?

КРЕСИДА

О, да, блестящ е.

ПАНДАР

Нали? Драго да му стане на човек! Виж само на колко места му е очукан шлемът! Това не са драскотини! Той, Хектор, се бие, не си играе, ако щеш, вярвай, ако щеш — не! Гледай, гледай шлема му — това се казват белези!

КРЕСИДА

Все от мечове ли са?

ПАНДАР

От мечове, от копия — на него му е все едно! И дяволът да му излезе насреща, пет пари не дава! Кълна се, драго му става на човек!

Влиза и прекосява сцената Парис.

Ей го и Парис! Ето го, иде! Видя ли го, племеннице? Не е ли храбрец и той, а? Какво ще кажеш? Е, чудесно! Кой казваше, че се бил върнал вкъщи ранен? Не е ранен. На Елена ще й подскочи сърцето! Но къде е Троил? Сега, сега ще го видиш!

КРЕСИДА

Този кой е?

Влиза и прекосява сцената Хелен.

ПАНДАР

Този ли? Този е Хелен... Чудно! Защо го няма Троил?... Този е Хелен... Може би не е участвал днес?... Този е Хелен.

КРЕСИДА

Той добър боец ли е?

ПАНДАР

Хелен ли? Не. Да, бие се криво-ляво... Не разбирам къде се е дянал Троил. Я чувай, не викат ли „Троил“?... Хелен е жрец.

КРЕСИДА

А кой е този мухльо, който се тътри там?

Влиза и прекосява сцената Троил.

ПАНДАР

Кой? Оня там ли? Деифоб... Троил е! Троил! Ето това се вика мъж и половина! Какво ще кажеш, племеннице? Мъж веднъж! Храбрецът Троил! Образецът за благородство!

КРЕСИДА

Стига де, засрами се!

ПАНДАР

Виж го само! Разгледай го! О, смелият Троил! Гледай го, гледай го! Виж му окървавения меч! И шлема му, по-очукан от Хекторовия! А как гледа само! И как крачи! Прекрасен младеж! Ами че той няма още двайсет и три! Слава на Троил! Да имах сестра богиня или дъщеря някоя от грациите^[13], бих му казал: „Избирай!“ О, рядък мъж! Парис? Парис е дрипа пред него! Пак ти казвам, Елена би дала мило и драго да може да го замени с Троил!

Влизат и прекосяват сцената Войници.

КРЕСИДА

Идат още.

ПАНДАР

Тъпаци, магарета, пънове! Плява и трици! Плява и трици! Помия след гощавката! Жалко, бързо мина! На Троила аз цял живот няма да му се нагледам! Остави ги! Какво ще ги гледаш! Орлите отминаха. Това е нищо! Гарги и чавки! Гарги и чавки! По-добре да съм Троил, отколкото Агамемнон с всичките му гърци!

КРЕСИДА

Сред тях е Ахил, а той е по-добър от твоя Троил.

ПАНДАР

Ахил? Един носач! Камила! Впрегатно добиче!

КРЕСИДА

Хайде, хайде!

ПАНДАР

Какво „хайде, хайде“! Ти очи нямаш ли? Вкус нямаш ли? Толкоз ли не можеш да разпознаеш истинския мъж? Или род, хубост, телосложение, мъжественост, красноречие, образование, учтивост, щедрост, доблест и така нататък не са подправките, които дават вкус и сладост на един мъж?

КРЕСИДА

Да, на един подправен мъж. Мъж-сладкиш, целият в стафиди и фурми, който, докато се оформи, фурната ти изстива!

ПАНДАР

Ама ти си една — човек не знае как ще се извъртиш и на какво ще заложиш!

КРЕСИДА

Залагам на гърба си, за да си пазя корема, на ума си — за да си пазя волята, на скритостта си — за да си пазя доброто име, на булото

си — за да си пазя хубостта, и на тебе, чичо — за да ми помагаш в опазването на всички тези неща! И която от тези защиты да избира, зная безброй хватки в нея.

ПАНДАР

Каж ми една от тях!

КРЕСИДА

Главната от тях е да не ти казвам нищо. Така, ако не опазя онова, което не бих желала да ми бъде засегнато, поне ще се опазя от бързата разгласа на моето поражение. Освен ако мястото се подуе — тогава никакви хватки не помагат!

ПАНДАР

Ама и ти си една!

Влиза Момче.

МОМЧЕТО

Господарю, моят господар Троил иска да говори незабавно с вас.

ПАНДАР

Къде?

МОМЧЕТО

У дома ви. Там си сваля доспехите.

ПАНДАР

Добре, момчето ми. Каж ми, че идвам.

Момчето излиза.

Боя се, че е ранен. Сбогом, племеннице!

КРЕСИДА

Сбогом, чичо!

ПАНДАР

Ще се върна скоро.

КРЕСИДА

О, убедена съм в това.

ПАНДАР

Един малък дар от Троил ще те убеди и в другото.

Излиза.

КРЕСИДА

Без дарове ти би бил един твърде бездарен сводник!
Слова, сълзи, подаръци... С какво ли
не действа той, любов да му измоли,
а колко по е мил Троил за мен,
не в неговите думи отразен!...
Но предпазливо! Ангели сме ние,
дорде мъжът желаното добие,
а щом добие го, страстта му спада.
В лова, в лова е мъжката наслада!
Глупачка най-последна таз жена е,
която всичко знае, а не знае,
че любовта във мъжките гърди
е „след“ съвсем различна от „преди“.
Това закон е, от света по-стар:
„Щом иска — роб е, щом го има — цар!“
Затуй аз своята обич всеотдайно
ще пазя от обичния си в тайна!

Излиза.

---

[7] „... старата царица...“ — става дума за Хекуба, съпругата на царя на Троя Приам. ↑

[8] Аргус (мит.) — стоок великан от гръцката легенда, който, докато спял с половината от очите си, с останалата половина бодърствал; синоним на бдителен страж. ↑

[9] *Бриарей* (мит.) — сторък гигант, който помагал на титаните в борбата им срещу Зевс. ↑

[10] *Илион* — така се наричал дворецът на Приам в Троя. ↑

[11] „*макар и мургав...*“ — действието на пиесата се развива в Гърция, но Шекспир прилага английските критерии за красота, според които светлият тен на лицето бил по-хубав от тъмния. ↑

[12] *Юнона* (мит.) — римска богиня на плодородието, покровителка на брака — съответстваща на Хера у гърците. ↑

[13] *Грации* (мит.) — у древните гърци трите Грации — Ефросина, Талия и Аглая — били дъщери на Зевс и олицетворение на женската прелест. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В гръцкия стан.

Тръбен звук. Влизат Агамемнон, Нестор, Одисей, Диомед, Менелай и други.

АГАМЕМНОН

Царе, какъв потиснат яд е пуснал
по бузите ви тая жълтеница?
При всички хорски замисли до днес
обширните гаранции, които
надеждата е давала, след туй
са се стеснявали. Беди и пречки
изкълчват най-високите кроежи,
тъй както възлите по тез места,
където разните мъзги се срещат,
смущават стройния растеж на бора
и карат ствола му да се криви
встрани от пътя си. При туй, царе,
какво учудващо в това, че Троя
подир седемгодишната обсада
е още непристъпна, като знаем,
че всяко дело, за което спомен
достигнал е до наши дни, на дело
се е отбивало от своя прицел
и от предполагаемия начин,
по който трябвало е да върви
съгласно замислите? Щом е тъй,
защо, царе, наричате „позор“
делата си, когато те са само
проверки, чрез които Зевс изпробва
метала „Постоянство“ у човека?
Каква е тънкостта на тоз метал,
не става ясно, докато Фортуна^[14]
усмихва се над нас: тогава всички —

и смел, и плах; и твърд и мекосърд;
и трезв, и луд; и учен, и невежа —
изглеждат равни. Но когато тя
навъси лик, различието духва
с веялката си мощна и отвява
фалшивото и лекото, а туй,
което има ценност и тегло,
остава непримесено и чисто.

НЕСТОР

Велики Агамемноне, със почит
към твойта власт богоподобна Нестор
ще доразвие мъдрите ти думи.
Човеците се проверяват вярно
в невярно време. Щом морето спи,
рояк от плитки лодчици се носи
по търпеливата му гръд наравно
със тежките галери; ала щом
разбойникът Борей^[15] разсърди малко
спокойната Тетида^[16], вижте там
как крепкоремият и тежък кораб,
подскачайки между двете стихии
като Пегас^[17], разсича с остър кил
зелени водни хребети. А где е
нищожната черупчица, която
се мереше доскоро тъй нахално
с величието? В пристана или
нахранила Нептуна^[18]! Тъй делят се
привидната и истинската храброст
и в бурите, които изпровожда
Фортуна на животните. При слънце
за стадото мухата е по-страшна
дори от тигъра, ала когато
огънат злобни вихри коленете
на възлестите дъбове, тя бързо
укрива се, а стадото рогато
отвърща с гняв на гневната съдба

и на рева с мучене, в същи ключ
със нейния!

ОДИСЕЙ

О, вожде и царю,
велики Агамемноне, ти, който
си мозък и гръбнак, сърце и дух
на Гърция, чиято мисъл трябва
да сбира мислите на всички нас,
дай слух на Одисеевото слово!
Напълно одобрявайки словата,
в които ти, могъщи със властта си,
и ти, почтени с възрастта си, толкоз
премъдрости изрекохте, че твойто,
о, Агамемноне, достойно беше
да бъде в бронз излято, а пък твойто,
о, сребровласи Несторе — да свърже
с незрима връв, по-яка от оста
на туй небе, слуха на всички гърци
към твоя многоопитен език,
та, казвам, одобрявайки ги, моля
все пак да чуете, о, ти, всевластни,
и ти, всемъдри, нещо и от мен!

АГАМЕМНОН

Ний слушахме те, умни Одисее,
и по сме сигурни, че празни речи
не ще открехнат твоята уста,
отколкото, че няма ум да звънне
в устата на проклетия Терсит!

ОДИСЕЙ

Отколе да е Троя разрушена
и мечът Хекторов — осиротял,
ако не беше следното:
едноначалието се забрави
и колкото са леките палатки

във лагера ни, толкова, уви, са
и лекомислените клики в него.
Главнокомандващият щом не е
единственият кошер, в който всички
принасят свойто, как ще има мед?
Нали когато заличи се рангът,
еднакво хубави са висш и низш?
Самите небеса, тоз център земен^[19],
планетите му — всичко съблюдава
чин, място, старшинство, посока, срок,
съотношение, годишно време,
дълг, форма, съгласувани в един
установен порядък; и затуй
над другите, във сфера по-висока,
на трон поставена е да царува
величествената планета Слънце,
която с поглед благ въздържа всички
влияния на лошите планети
и с царската си заповед застига
добри и зли, неспъвана от нищо.
Ала когато, лошо съчетани,
планетите се пръскат във безреда,
какви беди, разтрисания земни,
въздушни смутове и морски бури,
какви знамения, какви метежи,
промени, ужаси крушат, разкъртват,
изкореняват сговора семеен
между царствата! Щом разклатим ранга,
таз стълба към великите дела,
линее всеки почин! Как ще могат
сдружения, училища, еснафи,
търговски връзки между градове,
делени от морета, първородство,
синовна почит, дълг към старостта,
корони, скиптри, лаври да останат
по своите места, щом няма ранг?
Поотпуснете струната на ранга

и слушайте какъв раздор на звуци
веднага ще настане! Всяко нещо
ще встъпи в битка срещу всички други!
Послушните води ще се изпъчат
над бреговете си и ще превърнат
в огромно блато цялата земя;
по-силният над слабия ще властва,
баща си ще убива злият син;
добро и зло, чиято вечна битка
налага постоянната намеса
на правосъдието, ще загубят —
а с тях и правосъдието също —
значенията си. Тогава всичко
ще се сведе до силата, от нея
до пожелаването, а от него
до лакомията. И тая страст —
вълчица ненаситна — неизбежно,
изяла всичко друго, ще разкъса
и себе си!

Велики Агамемноне, такъв
ще бъде хаосът, щом няма ранг,
а на война, щом той не се зачита,
назад потръгва общото, от много
желание на всеки да напредне.
Главнокомандващият няма власт
над първия след него; той пък няма
над следващия; той — над тоз след него;
и тъй по примера на оня първи,
презрял началството си, всеки чин
бледнее от съперническа треска.
Тоз наш недъг крепи града Приамов
до днешен ден, не неговата сила.
Да, с туй ще свърша тази сказка своя:
от гръцка немощ е мощта на Троя!

НЕСТОР

Премъдро Одисей разкри недъга,

от който страда нашата войска.

АГАМЕМНОН

Природата на болестта открил,
какъв е цярът й?

ОДИСЕЙ

Великият Ахил, когото всички
зоват „чело на нашата войска“,
със слух, звънящ от таз въздушна слава,
е станал свръхнадменен: в своя шатър
лежи и се надсмива постоянно
на плановите ни. Патрокъл с него
цял ден измисля неприлични смешки
в ленивото легло и със муцуни
и грозни кривения — на които
той вика „подражания“ — се гаври
със всички ни. Понякога дори,
велики Агамемноне, той в твойта
върховна власт облича се и в нея
като бездарен перчещ се актьор
със ум в прасците, на когото стига
да слуша дървения диалог
на своите гръмки стъпки със дъските,
играе твой образ, да, и с глас,
приличен на разстроена звънарна,
трещи слова, които и в устата
на гръмогласния Тифон^[20] пак биха
били хиперболи. При тази пошлост
гигантският Ахил тресе от хохот
леглото си и бурно ръкопляска:
„Невероятно! Същи Агамемнон!
Сега да видим Нестор! Хайде, кашляй,
глади брада!“ Поискано — готово:
живот и роля се събират, както
две успоредни, сходни са като
Венера и Вулкан^[21], но що от туй?

Ахил реве: „Чудесно! Представи го
как той се стяга нощем при тревога!
Започвай, хайде!“ И сега е ред
на възрастта и слабостта да станат
предмет на смях. Хлапакът кашля, плюе
и със трепереща ръка се мъчи
да стегне бронята си, но не може.
А нашият герой при тази гледка
реве: „Патрокле, стига! Престани
или ми дай стоманени ребра,
че инак ще се пръсна!“ И така
във всички наши — лични или общи —
черти и навици, кроежи, битки,
забрани, заповеди, бойни речи
и речи за примирие — във всичко,
без оглед дали вярно, или не,
те двамата намират славна почва
за глуми и нелепости!

НЕСТОР

Да, тъй е.

И от държането на тези двама —
които, както казва Одисей,
войниците издигат в небесата —
и други заразени са. Аякс
е станал своенравен и се носи
с навирен нос, и той като Ахила:
седи във шатъра си и пирува
с поддръжници, войната ни одумва,
оракул същ, и дава на Терсита,
чиято робска злъч сече злодумства
като монетен двор, да ни сравнява
със всяка смет и да подронва с туй
авторитета ни, и то когато
опасности заплашват ни отвред!

ОДИСЕЙ

Те нашата политика осъждат,
наричайки я подла боязливост,
предвиждането смятат за ненужно,
ума презират и признават само
ръката с меча. Умственият орган,
решаващ колко война да хвърлим
във нужния момент и с помощта
на дълги наблюдения отгатващ
числото на противника, тоз орган
за тях не струва колкото кутрето
на лявата ръка, за тях трудът му
е празен труд, стратегия на книга;
и тъй зарад размаха й могъщ
поставят стенобойната машина
над ловкостта на оня майстор, който
я е създал, и над онез умелци,
които удара й направляват
със тънкостта на своите умове.

НЕСТОР

По тази сметка конят на Ахил
ще струва колкото една дузина
Ахиловци!

Тръбен звук.

АГАМЕМНОН

Кой иде, Менелае?

МЕНЕЛАЙ

От Троя!

Влиза Еней.

АГАМЕМНОН

Какво търсиш, чужденецо?

ЕНЕЙ

Не е ли този шатърът, във който
живее царственият Агамемнон?

АГАМЕМНОН

Да, този е.

ЕНЕЙ

Тогаз дали ще може
един троянски княз да поднесе
послание пред царския му взор?

АГАМЕМНОН

Той може да го стори в безопасност,
по-здрава от ръката на Ахила,
пред всички елински царе, които
наричат Агамемнона свой цар!

ЕНЕЙ

Учтива милост, здрава безопасност!
А как да разпознае чужденецът
високоцарствения негов лик
сред другите лица на смъртни?

АГАМЕМНОН

Как ли?

ЕНЕЙ

Попитях тъй, за да пробудя своята
почтителност към него и подготвя
страните си да поздравят лика му
с румянец като този на зората,
когато среща юношата Феб^[22].
О, кой е богът, слязъл между смъртни?
О, кой е царственият Агамемнон?

АГАМЕМНОН

Дали ни се надсмива, или в Троя
са всички тъй изискано любезни?

ЕНЕЙ

Любезни са, царю, сърдечни, мили,
като такива те се славят в мир,
но щом бойци дотрябват, всички имат
добра ръка, бърз поглед, верен меч
и, слава Зевсу, доблестно сърце,
каквото никой... Но мълчи, Енее!
Троянецо бърбиви, пръст на устни!
Похвалата — и вярна — носи срам,
щом казва си я хваленият сам,
а слава до Олимп тя носи чак,
щом каже я през зъби твоят враг!

АГАМЕМНОН

Троянецо, не си ли ти Еней?

ЕНЕЙ

Ахеецо, това е мойто име!

АГАМЕМНОН

Кажи ми за какво дошъл си тук!

ЕНЕЙ

Вестта ми е за Агамемнон само!

АГАМЕМНОН

От Троя вести той не слуша частно!

ЕНЕЙ

И не за да му шепна тя ме праща!
С тръбач аз ида, за да го събудя,
та неговата власт да чуй вестта ми
с наострен слух!

АГАМЕМНОН

Свободно говори,
троянецо! Часът, във който идеш,
не е часът за сън на Агамемнон.
И за да знаеш, че е буден, той
самичък ти го казва!

ЕНЕЙ

Хей, тръбачо,
надуй тръбата си и проникни
със звънък глас във тез лениви шатри,
та всеки дързък грък да чуе туй,
което Троя иска да се знае!

Тръбен звук.

Велики Агамемноне, във Троя
ний имаме боец един безстрашен,
Приамов син, на име Хектор, който,
усещайки, че почва да ръждясва
от вялото примирие, ме прати
да кажа туй: Царю, князе, велможи,
ако сред вас намира се един
да слага мъжка слава над удобства,
да търси чест, не гледайки опасност,
да знае дълг и да не знае страх,
да люби милата си не на думи,
а тъй, че красотата и честта ѝ
да е готов със меч да отстои,
към него е отправено това
предизвикателство — самият Хектор
пред погледа на гърци и троянци
ще защити честта на своята мила,
която е по-дивна, умна, вярна
от всякоя, която нявга грък
държал е във прегръдки! Утре сутрин
на половина път между стените

на Троя и ахейските палатки
тръбата му ще викне на двубой
тоз, който ще посмее да излезе
на среща му. Ако яви се някой,
със него Хектор ще кръстоса меч;
ако ли не, завърнал се във Троя,
ще каже той, че гръцките жени
са тъмнокожи и не заслужават
треска от копие! Това е всичко.

АГАМЕМНОН

Това ще бъде казано, Енее,
на всички влюбени във този стан;
не се ли отзове на него никой,
то, значи, няма влюбени сред нас.
Но ние сме войници, а нима е
войник войникът, който страст не знае?
Така че ще извадим за двубоя
достоеен меч. Щом няма друг — то моя!

НЕСТОР

И му кажи от мене, който бил съм
младеж, когато дядо му е сукал,
че ако тук не се намери кой
да вдигне меч за любовта си, Нестор,
скрил сребърна брада с подбрадник златен
и стегнал в твърда броня слаби мишци,
безстрашно ще го срещне и ще викне:
„Любимата ми беше по-прекрасна
от баба ти!“; и младата му кръв той
ще убеди, че е било така,
със таз безкръвна старческа ръка!

ЕНЕЙ

Небето да ви пази от подобен
недостиг на младежи!

ОДИСЕЙ

Чул те Зевс!

АГАМЕМНОН

Енее благородни, дай ръка
да те почерпя в царския си шатър!
Ахил и всички елински велможи
ще чуят туй, което ни предложи,
а ти ела и гост се чувствай драг
в дома на благородния си враг!

Излизат всички освен Одисей и Нестор.

ОДИСЕЙ

Чуй, Несторе!

НЕСТОР

Приказвай, Одисее!

ОДИСЕЙ

Един зародиш имам във ума си,
посъкрати му срока да узрее!

НЕСТОР

Какъв е той?

ОДИСЕЙ

Такъв е той:

Тъп клин здрав пън разцепва. Гордостта,
която ний до семе да презрее
оставихме у буйния Ахил,
така изду шушулка, че не я ли
изскубем днес, ще се разпука утре
и всички ни ще задуши със бърза
разсейка от злини!

НЕСТОР

Какво предлагаш?

ОДИСЕЙ

Макар че Хектор е отправил свойто
предизвикателство към всички гърци,
то явно се отнася до Ахила.

НЕСТОР

Да, замисълът му е по-прозрачен
от резултат при сбор на дребни цифри,
така че без съмнение Ахил,
дори да беше с мозък по-безплоден
от дюните на Либия (макар че
и неговият — вижда Аполон! —
е доста песъчлив!), той — казвам, — мигом
ще се досети, че не друг, а сам
е цел на Хектор.

ОДИСЕЙ

И ще се откликне?

НЕСТОР

Надявам се. Кой друг освен Ахила
могъл би според тебе да лиши
от слава Хектора? Макар че боят
ще е безкръвен, той ще е проверка
за силите ни, тъй като от него
троянците най-вкусното ни блюдо
ще вкусят с най-чувствително небце
и вярвай, Одисее, нашто име
ще бъде сложено на карта в туй
забавно състезание, защото
от частния му изход — лош, добър —
като от мостра ще се прави извод
за общото. Тъй уводите — кратки
в сравнение с грамадните обеми

на книгите, в които ни въвеждат —
съдържат в детски образ исполина
на бъдните развития: тоз, който
излезе срещу Хектора, ще бъде
избран от нас; и туй, че ний ще сме
размесили душите си в тоз избор,
ще го направи еликсир, получен
чрез изпаряване на най-доброто
от всички нас. И ако той пропадне,
кой тук сред нас ще придобие тази
самоувереност на победител,
която управлява всеки мускул,
тъй както мускулите управляват
лъка и меча?

ОДИСЕЙ

Несторе, прощавай,
но, струва ми се, тъкмо затова
не е добре Ахил да среща Хектор.
Като добри търговци да покажем
по-долното по-първо с мисълта,
че може купувачът да го вземе.
Ако не го хареса, по-доброто
ще блесне двойно, като го измъкнем
след лошото. Недей се съгласява
на среща между Хектор и Ахил!
След нея, при победа и провал,
с лай тичат две опасни сетнини!

НЕСТОР

Очите ми са стари и не виждат.
Кои са те?

ОДИСЕЙ

Ако Ахил не беше
така надменен, би била и наша
честта, която той би снел от Хектор;

но той и без това тъй вири нос,
че победи ли, по-добре ще бъде
да се печем под африканско слънце,
отколкото под жарещия присмех
на неговия поглед! А, обратно,
пропадне ли, ний всички ще удавим
високото си име във позора
на нашия избраник. Затова
да разрешим въпроса „кой“ със жребии
и да направим оня пън, Аякс,
да го изтегли. Всички едногласно
ще го венчаем „първи наш боец“
и, вярвай ми, това ще бъде цяр
за мирмидонеца^[23], навикнал той
единствен да се плакне във възхвали,
и ще му смъкне гребена, по-ярък
от шарения пояс на Ирида^[24]!
Ако Аякс — глупакът му! — надвие,
ще го обсипем с лаври; ако падне,
ще казваме, че имаме в запас
от него по-добри. И тъй, и тъй
кроежът ни ще стигне своята цел:
издигайки Аяксовата сила,
оскубваме перата на Ахила!

НЕСТОР

Вкусът на твойта мисъл, Одисее,
харесва ми. Ела със мен — добре е
и Агамемнон бързо да я вкуси.
Те трябва да се сдавят помежду си
и твоят начин верен е и прост:
две кучета — една-едничка кост!

Излизат.

---

[14] *Фортуна* (мит.) — римска богиня на щастието, случая и успеха; изобразявана с рог на изобилието, изсипващ монети, или с

превързани очи, стъпила върху въртящо се колело. ↑

[15] *Борей* (мит.) — гръцки бог на северния вятър. ↑

[16] *Тетида* (мит.) — морска нимфа — нереида, — майка на гръцкия херой Ахил. ↑

[17] *Пегас* (мит.) — крилат кон, родил се от туловището на убитата от Персей Медуза. Впоследствие — символ на поетичното вдъхновение. ↑

[18] *Нептун* (мит.) — римски бог на моретата, съответстващ на гръцкия Посейдон. ↑

[19] „център земен...“ — според Птолемеевата астрономична система Земята била център на цялата Вселена. ↑

[20] *Тифон* (мит.) — в гръцките легенди чудовище със змийски глави и страшен глас. ↑

[21] „... сходни са като Венера и Вулкан...“ (мит.) — богинята на любовта и красотата Венера била съпруга на куция и грозен бог на занаятите, ковача Вулкан. ↑

[22] *Феб* (мит.) — друго име на Аполон. ↑

[23] „... за мирмидонеца...“ — мирмидонците били гръцко племе, населяващо остров Егина. В Троянската война от него била съставена войската на Ахил. В случая се подразбира именно той. ↑

[24] *Ирида* (мит.) — гръцка богиня на дъгата. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В гръцкия стан.

Влизат Аякс и Терсит.

АЯКС

Терсите!

ТЕРСИТ

А какво ще стане, ако Агамемнон, този велик бълховодец и военмочалник, заболее от цирей? И се покрие с тях целият от глава до пети?

АЯКС

Терсите!

ТЕРСИТ

И те почнат да се пукат и той цял стане един цирей и се пукне и изтече?

АЯКС

Куче!

ТЕРСИТ

Поне тъй ще излезе нещо съществено от него. А то досега — нищо!

АЯКС

Смес от вълк и кучка, не чуваш, а? Тогава на ти да почувстваш!

Бие го.

ТЕРСИТ

Гръцката чума да те тръшне дано! Глупав мелез, цар без пипе, говежди мозък!

АЯКС

Говори, плесенясало тесто, говори! Аз тебе с бой ще те науча на възпитание!

ТЕРСИТ

Първо аз тебе с подигравки ще науча на ум! Но май че конят ти по-лесно ще назубри цяла проповед, отколкото ти — една молитва. Само това знаеш — да биеш! От шап да пукнеш, кранта недна!

АЯКС

Ще кажеш ли какво обявиха, мухоморко отровна?

ТЕРСИТ

Ти безчувствен ли ме смяташ, та ме биеш така!

АЯКС

Какво обявиха?

ТЕРСИТ

Че си явен глупак, това обявиха!

АЯКС

Млък, таралеж бодлив, млък, че както ме сърбят ръцете!

ТЕРСИТ

Дано те засърби всичко от главата до петите и да трябва аз да те подръгна! Ще ти разчеша най-хубавата краста в цяла Елада!... А като трябва да се биеш с троянците, си по-бавен от всеки друг!

АЯКС

Какво обявиха, питам!

ТЕРСИТ

През час ругаеш и се подиграваш на Ахила, а му завиждаш на величието, както Цербер^[25] на Прозерпина — за хубостта ѝ. Като него лаеш и ти!

АЯКС

Мълчи, ти казвам!

ТЕРСИТ

Защо не биеш Ахила? Не си по-хилав от него...

АЯКС

Краешник мухлясал!

ТЕРСИТ

... ама той ще те натроши с юмрук, както моряк троши сухар!

АЯКС

Ах ти, кучи син!

Бие го.

ТЕРСИТ

Бий! Бий!

АЯКС

Ах ти, колело за мъчение!

ТЕРСИТ

По-силно, благородни глупако. Ти имаш в главата си толкоз мозък, колкото аз — в лакътя си! Всеки малоумен може да ти даде ум на тебе! Бива те само да трепеш троянци, а всички, дето имат малко пипе в главата, те купуват и продават като варварин-роб! Ако продължаваш да ме биеш, ще те подхвана от петите и ще тръгна нагоре педя по педя, ще те опиша целия, дръвнико безмилостни!

АЯКС

Мръсно куче!

ТЕРСИТ

Крастав княз!

АЯКС

Шугав пес!

Бие го.

ТЕРСИТ

Велик воин — глупак двоен! Бий, простако! Бий, добиче! Удряй, удряй още!

Влизат Ахил и Патрокъл.

АХИЛ

Какво става тук, Аяксе? Защо го налагаш? Терсите, какво има?

ТЕРСИТ

Виждаш ли го този тук? Виждаш ли го?

АХИЛ

Да, защо?

ТЕРСИТ

Не, погледай го!

АХИЛ

Гледам го. Е?

ТЕРСИТ

Не, хубаво го гледай!

АХИЛ

Ето, гледам го хубаво. И какво ще стане?

ТЕРСИТ

От гледане — нищо. Защото той вече е отгледан и е станал, какъвто си е. Казва се Аякс.

АХИЛ

Известно ми е това, магаре!

ТЕРСИТ

И на мен ми е известно това магаре, но то само не се познава!

АЯКС

Затова те бия!

ТЕРСИТ

Бре, бре! Една искрица от остроумие! Всичките му са такива, с уши ей дотук! Аз му разтърсих мозъка с подигравки по издъно, отколкото той — моите кокали с удари. Умът му е колкото една стотна от ума на врабче и пак му е много! Той има разсъдък в корема и черва в главата! Знаеш ли ти, Ахиле, какво си мисля за него?

АХИЛ

Какво?

ТЕРСИТ

Мисля си, че той...

Аякс го заплашва.

АХИЛ

Остави го, Аяксе!

ТЕРСИТ

... че той няма толкова мозък...

Аякс пак го заплашва.

АХИЛ

Трябва да те държа!

ТЕРСИТ

... колкото да запуши с него ухото на иглата на Елена, заради която е дошъл да се бие.

АХИЛ

Достатъчно за днес, глупако!

ТЕРСИТ

И аз му казвам, че ми е достатъчно за днес, та да има остатъчно за утре, но глупакът не ще да слуша! Ето го, на, гледай го!

АЯКС

Ах ти, куче проклето, аз ще ти!...

АХИЛ

Остави го, Аяксе! Нима ще си мериш ума с един глупак?

ТЕРСИТ

Няма, не бой се! Той си знае, че всеки глупак ще го удари оземи!

ПАТРОКЪЛ

Отлично, Терсите!

АХИЛ

Но за какво е тази свада?

АЯКС

Поисках от тоя злокобен бухал да ми каже какво гласи обявлението, а той ми се подигра!

ТЕРСИТ

Аз не съм ти слуга!

АЯКС

Хайде, хайде!

ТЕРСИТ

Аз служа тук доброволно!

АХИЛ

Последната ти служба не беше от доброволните. Доброволецът беше този, който те налагаше, а на тебе се налагаше да търпиш. И тази служба ти е редовна.

ТЕРСИТ

Точно така. И на тебе остроумието ти е в мишците или човек да не съм! Много нещо ще извади Хектор от главите ви, ако ви ги смачка и на двамата! Все едно, че троши кухи орехи, без ей толкоз ядка!

АХИЛ

А, и срещу мене, така ли?

ТЕРСИТ

Одисей и Нестор, на когото мозъкът е бил мухлясал, преди на вашите дядовци да са им покарали млечните зъби, са ви зажеглили като два вола и ви бодат да теглите ралото на войната!

АХИЛ

Как, как?

ТЕРСИТ

Както чувате! „Дий, Ахиле! Дий, Аяксе! Дий!...“

АЯКС

Аз ще ти отрежа езика!

ТЕРСИТ

Няма значение. И след това все ще мога да говоря колкото тебе!

ПАТРОКЪЛ

Стига толкоз! Мълчи вече!

ТЕРСИТ

Кой? Аз? Защото така е рекла кучката на Ахила?

АХИЛ

И ти си го получи, Патрокле.

ТЕРСИТ

Аз ще ви видя и двамата обесени за глупост, преди да стъпна в шатрите ви! Минавам на страната на умните, напускам вашата сбирщина от дръвници!

Излиза.

ПАТРОКЪЛ

Добър ти път!

АХИЛ

За обявлението сред войската
ти искаш да узнаеш. Утре Хектор
във единайсет щял да се яви
с тръбач между стените на града
и стана ни и на двубой да викне
боеца, който дръзнал би да каже...
какво, не помня... Глупости!... Е, сбогом!

АЯКС

Как тъй „Е, сбогом“? Кой ще му излезе?

АХИЛ

Не знам. Ще теглят жребий. Инак Хектор
би знаел кой!

Излиза, следван от Патрокъл.

АЯКС

За себе си намеква.
Ще ида да узная кой ще бъде!

Излиза.

---

[25] *Цербер* (мит.) — триглаво куче, което пазело изхода на древния ад, чиято владетелка била Прозерпина, и пускало всекиго да влезе, но никого — да излезе. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Дворецът на Приам в Троя.

Влизат Приам, Хектор, Троил, Парис и Хелен.

ПРИАМ

След толкоз кръв и речи Нестор пак
от името на гърците ни пише:
„Върнете ни Елена и с това
щети, обиди, загуби на време,
труд, рани, близки паднали и всичко,
погълнато и недосмляно още
от ящната война, ще сметнем ние
зачеркнато!“ Какво ще каже Хектор?

ХЕКТОР

Макар от гърците да се страхувам
не повече от всеки тук сред вас —
ако въпросът е за мене лично, —
о, царствени Приаме, макар мъж,
не знам жена по-мека, по-готова
боязън да попива като гъба,
по-склонна да се пита: „Ами после?“
от Хектора. Бедата на мира
е във безгрижието, и — обратно —
съмнението е светилник в мрака,
фитил, откриващ всяко гнойно джобче
на раната. Да им дадем Елена!
Откак започна разпратата, животът
на всякоя от жертвите, които
тя взе от нас като жесток десятък —
а те са хиляди! — не е по-евтин
от нейния. За нашите говоря.
Ако загубили сме толкоз наши

единствено за да запазим нея,
която не е наша и дори
да има наше име, пак едва ли
ще струва колкото един от тях,
тогаз какво зърно от разум има
в това да я държим?

ТРОИЛ

Фу, срамно, братко!

Нима честта и царственото име
на нашия вселяващ страх баща
ти теглиш на търгашески везни
със прости драмове? Нима ще мериш
безкрайната му власт със помощта
на педите и лактите, които
зовеш „зърна от разум“? Срамно! Фу!

ХЕЛЕН

Не ме учудва, че така кълвеш
зърната разум. Липсват ти — затуй!
Май трябва цар Приам да управлява
без разум, затова че ти без разум
съветваш го да управлява тъй!

ТРОИЛ

Ти търсиш, братко-жрецо, мека дрямка
и сладък блян. Със разум подплатил си
и ръкавиците си. Той те учи,
че неприятелят ти иска злото,
че мечът може да ти стори зло,
че злото е добре да се избягва,
защо тогаз се чудим, че ти, братко,
щом зърнеш грък със меч в ръка, веднага
ще окрилиш с крилатия си разум
петите си и от врага ще драснеш
като Меркурий^[26] от гнева на Зевса
или звезда, изскочила във мрака

от своята сфера? Щом ще дири́м разум,
вратите да заключим и заспим!
Добива храбрия́т сърце на заек,
щом тъпче се със твоя клисав разум;
те, тези думи: „разум“, „предпазливост“,
отпред са разум, а отзад пъзливост!

ХЕКТОР

Но тя не струва, колкото ни струва!

ТРОИЛ

Нещата имат стойността, която
им даваме!

ХЕКТОР

Но стойността зависи
не само от вкуса и склонността
на оценителя, но и от туй
какви са качествата на предмета.
На дребен бог да служиш тежка служба
е идолопоклонство и от лудо
самовнушение е болен, който
достойнства търси и открива гдето
във същност няма и следа от тях!

ТРОИЛ

Аз вземам днес жена и в моя избор
насочват волята ми Слух и Взор —
кормчий опитни между скалите,
на име Страст и Разум. Как след туй,
дори и волята ми да е вече
изстина́ла към пре́жния си избор,
жена си да оставя, ако искам
самият аз да си остана с чест?
Не връщаме плата на продавача,
когато го изцапаме. В сметта
не хвърляме остатъка от гозба,

когато сме наситени. Реши се,
че Парис длъжен е да отмъсти
на гърците. Единодушно вие
платната му издухте с гръмки речи;
вода и вятър вечния си спор
пред него прекратиха и той стигна
жадувания пристан и в отплата
за старата ни леля Хезиона^[27],
която гърците държат във плен,
докара тук една царица тяхна,
чиято хубост прави да изглеждат
набръчкан образът на Аполон
и вехнещо — лицето на Зората.
Защо държим я? Те защо държат
в плен леля ни! „Достойна ли е тя
да я държим?“ Как не, когато тя е
тоз рядък бисер, който в път отпрати
безчетни кораби и във търговци
превърна толкоз истински царе!
Ако поддържате, че бе разумно
да тръгне той (а кой ще го осъди,
когато всички викахте му: „Хайде!“)
и че донесе тук достойна плячка
(а кой ще отрече това, когато
вий, зърнали я, ахнахте: „О, чудо!“),
тогаз защо, плода на своя разум
сега отrekli, вършите постъпка,
която и менливата Фортуна
не ще извърши? Да обезцените
онуй, което считяхте по-ценно
от цялата земя! О, кражба срамна:
веднъж, защото, похитили нещо,
след туй го връщаме; и дважд, защото,
откраднали го в чужди край със взлом,
не смеем да го браним в своя дом!

КАСАНДРА (*отвън*)

Плачете всички!

ПРИАМ

Кой крещи така?

ТРОИЛ

Сестра ни, лудата!

КАСАНДРА (*отвън*)

Плачете всички!

ХЕКТОР

Касандра е наистина!

Влиза с разпусната коса и в транс Касандра.

КАСАНДРА

Плачете!

Да имах хиляди очи, аз бих ги
напълнила с пророчески сълзи!

ХЕКТОР

Сестрице, стига! Успокой се! Стига!

КАСАНДРА

Девици, възрастни, изпити старци
и вий, кърмачета, които друго
освен плача не знаете, плачете
с мен заедно! Навреме първа вноска
да изплатим от бъдещия вопъл
над воплите! Ридай, о, град злочест!
Учете се да стенете, троянци!
Очаква гибел хубавата Троя!
Родената от теб главня, Хекубо^[28],
ще ни подпали всички! Илион,
така зарад Елена ти пострада —

или върни я, или ставай клада!

Излиза.

ХЕКТОР

Не чувстваш ли, о, пламенни Троиле,
душевно угризение от туй
високо ясновидство на сестра ни?
Или кръвта ти тъй е полудяла,
че ни разумно слово, ни боязън
от изход лош на лошо дело могат
да я смирят?

ТРОИЛ

Ако ме питаш, братко,
не бива да решаваме дали
е право, или не известно дело,
по туй какъв успех ще има то;
и също тъй не бива дух да губим,
защото се е смахнала Касандра.
Безумните й пристъпи не могат
да принизят една война, в която
тук всеки е заложил своята чест!
Самият аз от нея имам полза
не повече от всеки син Приамов
и Зевс да ни опази от постъпки,
способни да подтикнат към упорство
най-буйните сред нас.

ПАРИС

В противен случай
светът осъдил би за безразсъдство
и мен, и вас. Но аз кълна се в Зевса,
че вашето съгласие придаде
крила на склонността ми и пресече
страха, съпътстващ дръзкия ми план!

Защото колко струват две ръце?
Каква защита те ми биха дали
срещу напора на онез, които
щях неминуемо да разгневя?
Макар че, да би трябвало аз сам
да срещна трудностите и да имах
за туй възможност, както имам смелост,
заклевам се пред всички ви, че Парис
не би се дръпнал от това, което
веднъж е предприел.

ПРИАМ

Говориш, сине,
замаян от любовната наслада.
За теб медът е, жлъчката — за тях;
не е учудващо, че нямаш страх!

ПАРИС

Царю, да си запазя сладостта
от хубост като тази на Елена,
не е единствен подтик мой: аз искам
петното от това, че съм я грабнал,
да излича със славата от туй, че
съм я запазил своя. Представи си
какъв позор за нея, какъв удар
за твойта чест, какъв плесник за мен
ще бъде изведнъж да се откажем
от правото на собственост над нея,
принудени със сила! Не, не може
такъв безславен стрък да пусне корен
в тез царствени сърца! Аз зная, няма
сред низкия народ един тъй низък,
че меч да няма, смелост да му липсва,
щом трябват за Елена; нито има
сред знатните един тъй знатен, че
живот да пази, смърт да иска друга,
Елена щом залогът е. Повтарям:

достойна е за всяка кръв пролята
таз хубост без подобна на земята!

ХЕКТОР

Ти, Парисе, и ти, Троиле, също
говорихте и свързано, и ясно,
ала повърхностно. Младежи вий сте,
а младежта съгласно Аристотел^[29]
не е способна да се занимава
с морална философия. Вий двама
си служите със доводи, които
раздухват повече бурливи чувства,
отколкото ни водят към разумно
решение между добро и лошо;
защото страст и мъст са към гласа на
разсъдъка по-глухи от змията.
Законът на природата изисква,
което чуждо е, да се възвръща
на собственика му; а где в света
ще се намери собственост по-силна
от тази на съпруга над жена му?
И ако щението често стъпква
природния закон дотам, че даже
високи духове му се опълчват,
снизили се до слепите си страсти,
то всяко уредено общество
и друг закон познава, който смачква
най-упоритите и непокорни
в желанията си. Ако Елена
жена на Менелай е — а се знае,
че тя му е такава, — тез закони,
природен и обществен, искат гръмко
възвръщането ѝ. Да се упорства
във злото, не смекчава това зло,
а само го засилва. Туй е мойто
становище. Но въпреки това
съгласен съм, о, буйни мои братя,

да задържим Елена за това, че
във нея тук заложили сме всички
и общата, и личната си чест!

ТРОИЛ

Да, ти допря живеца на въпроса!
Ако не бе честта за нас причина,
по-важна от възбудените страсти,
бих казал, че не бива за Елена
да се пролива вече нито капка
троянска кръв. Но нейната защита,
о, Хекторе, за нас въпрос на чест е
и шпора към извършване дела,
които днес ще разгромят врага ни,
а в бъдни дни ще подарят на нас
безсмъртие. Защото — предполагам —
безстрашният ни Хектор срещу всички
богатства на света не би изпуснал
възможност за победа като тази,
която ни приветства от челото
на утрешните битки!

ХЕКТОР

Аз съм с теб,
израстъко на славния Приам!
Предизвикателство аз пратих дръзко
до мудните и каращи се знатни
от стана на ахейците, което
ще сепне сънните им духове.
За главния им вожд дочух, че дреме,
а дрязгите растели в това време.
Туй, вярвам, ще го стресне!

Излизат.

---

[26] Меркурий (мит.) — римски бог на търговците и крадците, съответстващ на Хермес у гърците; вестител на боговете. ↑

[27] *Хезиона* (мит.) — сестра на Приам, която, омъжена за саламинския цар Теламон, му родила син Аякс. ↑

[28] „... *родената от теб главня, Хекубо...*“ — Хекуба — царица на Троя, съпруга на Приам, преди да роди Парис, сънувала, че ражда пламтяща главня, от която изгаря Троя. Жреците искали детето да бъде умъртвено, за да бъде спасен градът, но родителите му се противопоставили, като само го изпратили да бъде отгледано от овчари, незнаещи за неговия произход. ↑

[29] *Аристотел* — един от честите анахронизми на Шекспир. Гръцкият философ Аристотел от Стагира (384–322 г. пр.н.е.) е живял много след времето на Троянската война. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В гръцкия стан, до шатъра на Ахил.

Влиза Терсит.

ТЕРСИТ

Ами сега, Терсите? Загубих се в лабиринта на яростта си! Нима тоя слон Аякс ще ме победи? Той ме бие, а аз го оплювам. Добра разплата, няма що! Бих искал да е обратното — аз да го бия, а той да ме оплюва! Огън и жупел, ще се науча на заклинания, дяволи ще викам, но ще видя плода на своята ярост! А този Ахил, който само се превзема, че умее да превзема крепости! Ако Троя чака тези двама зидорушители, зидовете й ще си стоят, докато рухнат от старост! О, Зевсе гръмовержецо, дано престанеш да бъдеш цар на боговете, и ти, Меркурий, дано загубиш змийската мощ на жезъла си, ако не им отнемете и тази малка, невероятно малка наличност от мозък в главите им, която — както и най-невежият знае — е така обилно оскъдна, че тези двама гиганти муха от паяк не могат отърва, без да измъкнат тежки мечове, за да разсекат паяжината му. А след тях чумата да поразии и целия ни лагер! Или не чумата, а неаполитанската болест^[30] — такова наказание по ще отговаря за тези, които са дигнали цяла война заради една цепка... на женска фуста. Това е. Казах си молитвата, сега дяволът на злобата да каже „Амин“!... Велики Ахиле! Господарю!

Влиза Патрокъл.

ПАТРОКЪЛ

Кой вика? Терсите, ти ли си? Хайде, мили, кажи няколко хапливи думички!

ТЕРСИТ

Ако ми беше дошло наум преди малко за подправените монети, щях да те опитам и тебе на зъб. Но нищо.

Настрани.

Дано се струпаш сам върху себе си, сиреч: да те обсипят боговете с общите дарове на човечеството — глупостта и невежеството! Небето да те опази от умен наставник и да те отмине всяко въздържание! Да ти бъдат страстите едничко ръководство, докле издъхнеш и тогава, ако тая, дето те увива в савана, каже, че си хубав труп, да мога да се закълна, че тя други освен прокажени не е виждала! Амин!... Къде е Ахил?

ПАТРОКЪЛ

Я, ти си бил набожен! Това молитва ли беше?

ТЕРСИТ

Да. И дано се сбъдне!

ПАТРОКЪЛ

Чул те Зевс!

Влиза Ахил.

АХИЛ

С кого говореше?

ПАТРОКЪЛ

С Терсит. Ей го!

АХИЛ

Къде? Къде?... Ха, върна ли се? О, мой лек за леко храносмилане, сиренце послеобедно мое, защо те нямаше толкова дни на трапезата ми? Хайде, почвай! Какво е Агамемнон, Терсите?

ТЕРСИТ

Твой началник. А какво е Ахил, Патрокле?

ПАТРОКЪЛ

Твой господар. А ти какво си, Терсите?

ТЕРСИТ

Твой познавач. А какво си ти, Патрокле?

ПАТРОКЪЛ

Ти ме познаваш — ти кажи!

АХИЛ

Кажи му, кажи му!

ТЕРСИТ

Ще спрегна всички наведнъж: Агамемнон е началник на Ахил; Ахил е мой господар; аз съм познавач на Патрокъл, а Патрокъл е глупак!

ПАТРОКЪЛ

Ах, негодник!

ТЕРСИТ

Успокой се, глупако! Не съм завършил.

АХИЛ

Той е неприкосновен^[31]. Продължавай, Терсите!

ТЕРСИТ

Агамемнон е глупак. Ахил е глупак. Терсит е глупак. И Патрокъл е глупак, повтарям го пак.

АХИЛ

Сега доказателствата! Хайде!

ТЕРСИТ

Агамемнон е глупак, защото иска да заповядва на Ахил. Ахил е глупак, защото се оставя на Агамемнон да му заповядва. Терсит е глупак, защото служи на такъв глупак. А Патрокъл е глупак поначало.

ПАТРОКЪЛ

А защо да съм глупак?

ТЕРСИТ

Отнеси въпроса до Създателя. Аз знам, че си и толкоз... Вижте кой иде!

Влизат Агамемнон, Одисей, Нестор, Диолгед, Аякс и Калхас.

АХИЛ

Не искам да говоря с никого. Терсите, с мене в шатъра!

Излиза.

ТЕРСИТ

Всичко е чиста проба мошеничество, измамничество и надхитряне! И за какво? Заради една курва и един рогоносец! Отличен предлог за човечите да се цепят на враждебни лагери, за да си цепят главите едни на други! Дано ги хване сухият лишей и двамата, а другите от война и блудство да изпукат!

Излиза.

АГАМЕМНОН

Къде е цар Ахил?

ПАТРОКЪЛ

Във своя шатър,
но не добре със здравето, царю.

АГАМЕМНОН

Върви и съобщи му, че сме тук.
Той нашите посланици нахока
и ние, посещавайки го, вършим

простъпка спрямо своите права.
Кажи му туй, за да не би да мисли,
че страх ни е пред него да повдигнем
въпроса за властта си или че
не знаем кой какво е!

ПАТРОКЪЛ

Ще му кажа.

Излиза.

ОДИСЕЙ

Видяхме го с очите си пред входа на неговия шатър. Не е болен.

АЯКС

Болен е и още как! От лъвска болест е болен той, от надменно сърце! Можете да наричате болестта му меланхолия, ако сте толкоз благоразположени към него, но мене ако питате, това е чиста горделивост! Но от къде на къде? Какво е, та да се гордее толкоз? Нека каже!... Може ли за миг, царю?

Отвежда Агамемнон встрани.

НЕСТОР

Какво кара Аякса да лае толкоз по него?

ОДИСЕЙ

Това, че Ахил му е подмамил смешника.

НЕСТОР

Кой смешник? Терсит ли?

ОДИСЕЙ

Да.

НЕСТОР

И сега ще мълчи, щом е загубил единствения си предмет за разговор.

ОДИСЕЙ

Няма, както виждаш — предмет му е станал този, който му е отнел предмета, тоест Ахил.

НЕСТОР

И толкоз по-хубаво. Добре е двамата да се мръщят, а не да се прегръщат. Но голяма дружба е била тяхната, щом един глупак ги е разделил!

ОДИСЕЙ

Ако разумът не свързва едно приятелство, глупостта лесно го разкъсва.

Влиза отново Патрокъл.

Патрокъл иде!

НЕСТОР

Без Ахила?

ОДИСЕЙ

Слонът няма стави за учтивости^[32]. Нозете му трябва, за да се движи, не за да превива коляно.

ПАТРОКЪЛ

Ахил ми каза да ви съобща,
че крайно съжалява, ако ваше
величество и вий, царе, дошли сте
да го извикате за цел по-важна
от забавленията. Той желае
да вярва, че сте само на разходка
за храносмилане.

АГАМЕМНОН

Патрокле, чувай!

Тез отговори негови ний знаем
и отказът му, с присмех окрилен,
от тънкия ни усет не избягва.
Той има много качества и много
са доказателствата, че ги има,
но те, макар добри, са толкоз лошо
от него носени, че вече почват
да губят блясък в нашите очи...
и както хубав плод в нечисто блюдо...
да, точно тъй... на път са да изгният
невкусени! Върви и съобщи му,
че сме дошли за разговор и няма
да сбъркаш, ако кажеш му, че той
за нас е много горделив, неискрен
и с мнение за себе си, което
надхвърля доста мнения за него,
и че от него по-достойни тук
търпят чудатата му своенравност,
умишлено забравят своята власт
и приподписват неговото чувство
за превъзходство, да, следят за всяка
прищявка негова, за всеки отлив
и прилив на духа му, сякаш ходът
и изходът на таз война зависят
от него само! Туй кажи. И още:
че ако той все тъй се надценява,
ще го зарежем, както се зарязва
непреносим военен механизъм
с решение: „Не става за война!“
Пигмеят пъргав е за нас по-ценен
от спящия гигант. Това да знае!

ПАТРОКЪЛ

Ще се завърна с отговор след миг!

Излиза.

АГАМЕМНОН

Не сме дошли, за да говори с нас
чрез чужди глас. Влез вътре, Одисее!

Одисей излиза.

АЯКС

Какво повече е той от всеки друг?

АГАМЕМНОН

Не е повече, отколкото си мисли, че е!

АЯКС

А дали е и толкова? Как мислиш, царю, дали той не се смята по-
велик от мен?

АГАМЕМНОН

Смята се несъмнено.

АЯКС

А ти, Агамемноне, ще се подпишеш ли под това негово смятане?

АГАМЕМНОН

Не, благородни Аяксе. Ти си силен, храбър и умен не по-малко от
него, а при това си много по-любезен и далеч по-сговорчив.

АЯКС

Защо трябва човек да бъде горделив? Отде никне у хората тази
гордост? Аз не знам какво е тя!

АГАМЕМНОН

И от това умът ти е по-бистър и всичките ти качества — по-явни!
Горделивецът се самоизяжда, превръща се в свое собствено огледало,
тръба и летопис. А който се хвали другояче освен чрез подвизите си,
сам изяжда тези подвизи в сока на хвалбата си.

Влиза отново Одисей.

АЯКС

Тези надменни честолюбци ми са омразни като жабешки
разплод!

НЕСТОР (*настрани*)

Но себе си обича все пак! Не е ли чудно това?

ОДИСЕЙ

Отказва да излезе на полето!

АГАМЕМНОН

Под кой предлог?

ОДИСЕЙ

Под никой. Сам решил
че тъй ще бъде, без ни капка почит
или зачитане на чужда воля,
по лично хрумване със собствен подпис!

АГАМЕМНОН

Защо не скланя, тъй учтиво молен,
за миг от шатъра си да излезе
и сподели със нас две глътки въздух!

ОДИСЕЙ

Защото прави от мухата слон,
щом някой му я иска! Обладан
от болестно величие, надменно
говори той със себе си дори!
Самовнушението подстрекава
кръвта му с толкоз пламенни слова,
че в гражданска война на страст и разум
държавата на нашия Ахил
сама се разрушава! Той е болен

от чумата на гордостта и вече
предсмъртните петна по него казват:
„Неизлечим!“

АГАМЕМНОН

Аякс ще ни помогне.
Иди, Аяксе, в неговия шатър
и го приветствай! Той те уважава
и може би ще чуе твоите думи.

ОДИСЕЙ

О, Агамемноне, това недей!
Напротив, всяка крачка на Аякса
за нас ще бъде свята, щом го води
далече от Ахил! Нима тоз горд,
наперен самохвалко, своята наглост
поливащ с мас от себе си, ще трябва —
той, който никога не е допускал
да влезе нещо друго във ума му
освен онуй, което сам е мислил
и сам решил — да бъде уважаван
от тоз герой, когото ние всички
почитаме къде-къде над него?
Не, не, тоз триж достоен, храбър воин
не бива да окастри своя лавър,
спечелен честно, и да унижава —
поне тъй мисля — своята заслуга,
венчана с горди титли не по-малко
от тази на Ахила, като иде
при него на крака!
Това би значело да тъпчем с лой
и без това свръхгойната му гордост,
да носим жар на лятото, когато
го жари с гневен плам Хиперион^[33]!
Аякс при него? Зевсе, опази ни
и с тътен заповядай на Ахила:
„Отивай при Аякса!“

НЕСТОР (*настрани*)

Добре върви! По косъма го глади!

ДИОМЕД (*настрани*)

Мълчи, но му е драго, че го хвалят!

АЯКС

Ще ида аз при него, да му смачкам
лицето с таз желязна ръкавица!

АГАМЕМНОН

Не, не, Аяксе! Няма да отиваш!

АЯКС

Ако рече пред мен да вири нос,
ще му го смъкна аз! Отивам! Тръгвам!

ОДИСЕЙ

Аяксе, не! За нищо на света!

АЯКС

Надут нахал!

НЕСТОР (*настрани*)

Как себе си описва!

АЯКС

Какво му пречи да е по-разбран?

ОДИСЕЙ (*настрани*)

На чернотата гарванът се сърди!

АЯКС

Ще му източа гордостта аз на него!

АГАМЕМНОН (*настрани*)

Болният иска лекар да става!

АЯКС

Ако всички бяха на моя ум...

ОДИСЕЙ (*настрани*)

... щяхме да забравим ум какво е!

АЯКС

Няма да му се размине! Първо ще го надупча като решето! Бива ли гордостта да надделее?

НЕСТОР (*настрани*)

Ако надделее, от двата й дяла единият е твой!

ОДИСЕЙ (*настрани*)

И то по-големият!

АЯКС

Аз ще го омеса него! Ще ми омекне той!

НЕСТОР (*настрани*)

Не е още съвсем нажежен! Повече похвали! Сипвайте, сипвайте! Самолюбието му е още жадно!

ОДИСЕЙ

Царю, недей се толкоз наскърбява!

НЕСТОР

Главнокомандуващи, успокой се!

ДИОМЕД

Готви се да воюваш без Ахила!

ОДИСЕЙ

Достатъчно повтаряхте туй име!

Ний имаме един... не ща пред него...

не е удобно...

НЕСТОР

А защо пък? Той
не е тщеславен, както е Ахил!

ОДИСЕЙ

Тщеславен — не, но ще е славен скоро!

АЯКС

Ще разиграва всички, кучи син!
Да бе троянец, аз...

НЕСТОР

О, колко щеше
да бъде зле, ако Аякс би бил...

ОДИСЕЙ

... надменен...

ДИОМЕД

... или жаден за похвали...

ОДИСЕЙ

... или свадлив...

ДИОМЕД

... или природно груб!

ОДИСЕЙ

Добре че си, какъвто си, Аяксе!
Хвала на твоите баща и майка,
на твоите наставници, на твоите
природни качества, далеч по-славни
от всяка слава; Марс да одари
със половината от вечността
тоз, който на десницата ти даде

военно майсторство. Милон^[34], атлетът,
на теб, Аяксе, трябва да отстъпи
великия си прякор Биконосец!
Не ща да славословя твойта мъдрост,
която като зид и бряг възпира
размаха на огромните ти сили,
но тук е Нестор, стар като света,
той е — и дължен е да бъде — мъдър,
ала прощавай, Несторе, но даже
и ти да беше млад като Аякса,
би имал разум, колкото той има,
не повече!

АЯКС

Да смея ли да те наричам „татко“?

НЕСТОР

Да, сине мой!

ДИОМЕД

Изслушай го, Аяксе!

ОДИСЕЙ

Да тръгваме! Ахил от нас се крие
като елен в шумак. Върховни вожде,
военния съвет веднага свикай!
Царе-съюзници дошли са в Троя.
Ще е горещо утре. Ала нека
най-силния си мъж извадят те —
Аякс като метла ще го смете!

АГАМЕМНОН

И нека спи Ахил на прежна слава —
стар шлеп пред лека лодка изостава!

Излизат.

[30] „... неаполитанската болест...“ — става дума за сифилиса.

↑

[31] „... той е неприкосновен...“ — шутовете се ползвали с правото — невинаги спазвано, разбира се — да говорят безнаказано горчиви истини. ↑

[32] „... слонът няма стави за учтивости...“ — израз, свързан с вярването, че слонът не можел да сгъва краката си. ↑

[33] *Хиперион* (мит.) — едно от названията на слънцето у древните гърци. ↑

[34] *Милон* — полулегендарен древногръцки атлет, прочут с това, че пренесъл цял бик на разстояние 120 крачки, убил го с юмрук и го изял за един ден. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Дворецът на Приам в Троя.

Музика. Влизат Пандар и Слуга.

ПАНДАР

Минутка, приятелю! Ти придружаваш княз Парис, нали?

СЛУГАТА

Да, когато ми заповяда, ваша чест.

ПАНДАР

Искам да кажа, че си от неговите хора.

СЛУГАТА

Всички хора, ваша чест, сме на Този над нас.

ПАНДАР

Този над теб е рядък благородник, не мога да не го похваля!

СЛУГАТА

Да хвалим името му!

ПАНДАР

Това и правя. Ти ме познаваш, нали?

СЛУГАТА

Да си призная, повърхностно, ваша чест.

ПАНДАР

Знай тогава, че говориш с благородния Пандар!

СЛУГАТА

Прошка, ваше величество! Не знаех, че заемате такава висока служба!

ПАНДАР

Каква служба?

СЛУГАТА

Ами слушал съм, че царят давал, а пъдарят не разрешавал.

ПАНДАР

Зле си чул. „Пандар“ е името ми. И обръщай се към мен с „ваша чест“ или „ваше благородие“... Каква е тази музика?

СЛУГАТА

Духова, ваша чест. За тоя, що духа.

ПАНДАР

Познаваш ли музикантите?

СЛУГАТА

Отлично, ваше благородие.

ПАНДАР

За кого свирят?

СЛУГАТА

За тези, които ги слушат, ваша чест.

ПАНДАР

По чие нареждане, приятелю?

СЛУГАТА

Ами те сами си се нареждат.

ПАНДАР

Искам да кажа „заповед“!

СЛУГАТА

Ами кажете я, ваша чест! Ние сме затуй, да изпълняваме.

ПАНДАР

Приятелю, ние с тебе трудно се разбираме. Аз съм твърде изискан, а ти — премного извъртлив. Искам да зная: кой е заповядал на тези хора да свирят?

СЛУГАТА

А, сега ми стана ясно! Разбрах, разбрах! Те, ваша чест, свирят по заповед на княз Парис. Той е сега тук заедно със земната Венера, венеца на красотата, въплътената любов!

ПАНДАР

С Кресида? Племенницата ми?

СЛУГАТА

Не, с Елена. Нима не я познахте по епитетите ми?

ПАНДАР

Изглежда ти, драги, не си виждал каква красавица е Кресида... Дошъл съм да говоря с княз Парис от името на княз Троил. Трябва да го отрупам с учтивости, защото работата ми е належаща.

СЛУГАТА (настрани)

Ами належаща ще бъде, като си настоящ сводник!

Влизат Парис и Елена, придружени от Свита.

ПАНДАР

Всичко най-хубаво на тебе, княже, и на окръжаващата те хубост! Най-хубави мисли да ви водят всеки миг към най-хубави цели. А ти, царице, най-хубава между хубавите, да имаш за възглавка най-хубавите мисли на света!

ЕЛЕНА

Ти си пълен с хубави думи, уважаеми!

ПАНДАР

Това е най-хубавата похвала, която съм чувал за себе си, о, най-хубава царице! Княже, каква хубава музика имаш! Чух няколко чудесни откъса.

ПАРИС

Ти ги откъсна един от друг, братовчеде, и сега ще изпълниш празнината между тях с едно свое изпълнение... Знаеш ли, скъпа, той пее извънредно сладко.

ПАНДАР

Не е истина, царице, пея дори много лошо!

ЕЛЕНА

Не, не, любезни!...

ПАНДАР

Не, честно слово, грубо и сурово!

ПАРИС

Той вече пее!... Повтори отново!

ПАНДАР

Не, княже, моля те!... Прекрасна царице, имам малко работа с княза. Княже, ще ме удостоиш ли с няколко мига?

ЕЛЕНА

Не, няма да ми се измъкнеш! Ще изпееш нещо непременно!

ПАНДАР

Царице, ти си прекалено добра към мене!... Ето какво, княже: моят господар и уважаван приятел брат ти Троил...

ЕЛЕНА

Мили Пандаре, сладки ми Пандаре!...

ПАНДАР

Не, моля те, царице... те поздравява горещо...

ЕЛЕНА

Няма да се измъкнеш без песен! Инак, да знаеш, цялата ми меланхолия ще се струпва върху твоята глава!

ПАНДАР

Сладка царице, ти си невероятно мила и красива, но...

ЕЛЕНА

... но който огорчава една красива жена, върши некрасива постъпка!

ПАНДАР

А, не! Това няма да ти помогне! Честна дума, няма! Не, не!... Той те моли, княже, ако царят го потърси на трапезата тази вечер, да го извиниш пред него.

ЕЛЕНА

Милички Пандаре...

ПАНДАР

Какво казва моята сладка царица? Моята свръх-свръхсладка царица?

ПАРИС

Какво е намислил? Къде смята да вечеря?

ЕЛЕНА

Но, господарю...

ПАНДАР

Какво казва моята сладка царица? Братовчед ми ще ти се разсърди!

ЕЛЕНА

... защо ти трябва да знаеш къде щял да вечеря?

ПАРИС

Залагам си главата, че с моята повелителка Кресида!

ПАНДАР

Не, не! Нищо подобно! Съвсем не! Твоята повелителка е неразположена днес.

ПАРИС

Е, добре. Ще го извиня.

ПАНДАР

Благодаря ти, княже! Отде накъде с Кресида? Не, горката ти повелителка е болна.

ПАРИС

Сецам се.

ПАНДАР

Сецаш се? Какво се сецаш? Хайде, ще ми дадете ли един инструмент, сладка царице?

ЕЛЕНА

Виж, това е мило!

ПАНДАР

Моята племенница, мила царице, ужасно жадува да има нещо, което ти притежаваш.

ЕЛЕНА

Тя ще го има, стига да не е моят Парис.

ПАНДАР

Парис? Той и през ума не й минава. Той и тя са две съвсем далечни неща.

ЕЛЕНА

Две далечни неща могат да станат три, ако се сближат.

ПАНДАР

Хайде, хайде! Не ща да слушам повече за това. Сега ще ви изпея нещо.

ЕЛЕНА

Да, да, моля те! Я, гледай, че ти си имал хубаво чело!

ПАНДАР

Да, да, продължавай да се шегуваш!

ЕЛЕНА

Искам песента да е любовна! Ах, тази любов ще ни разсипе всички! О, Купидоне, Купидоне^[35]!

ПАНДАР

Любовна ще бъде, разбира се! Каква друга?

ПАРИС

Любов, любов и пак любов!

ПАНДАР

Улучи, княже! Тя започва точно така:

Пее.

„Любов! И пак любов! И само туй: любов!
Стрелецът Купидон е всеки ден на лов,
но щом улучи, милосърд,
елен или сърничкн,
стрелата му не носи смърт,
а само гъделичка.
И всички казват си: «Умрях!»,
но не, не са умрели,
и «ха-ха-ха!» след «ах-ах-ах!»

звучи със звънки трели.
Любов! И пак любов! И само туй: любов!
Стрелецът Купидон е всеки ден на лов, хей-хо!“

ЕЛЕНА

Влюбен е, честна дума! До ушите!

ПАРИС

Той се храни само с гълъби^[36], а това поражда гореща кръв; горещата кръв поражда горещи мисли; горещите мисли пораждат горещи действия; а пък горещите действия са самата любов.

ПАНДАР

Така ли се поражда любовта — от гореща кръв, горещи мисли и горещи действия? Че това са все ехидни! Нима любовта е змийско изчадие?... Драги княже, кои са днес на полето?

ПАРИС

Хектор, Деифоб, Хелен, Антенор и всички други храбреци на Троя. Аз също исках да изляза, но моята малка Елена не разреши на своя елен да се въоръжи. Но как така брат ми Троил не е излязъл?

ЕЛЕНА

Цупи се за нещо. Ти знаеш цялата работа, Пандаре.

ПАНДАР

Аз? Не, сладка царице! Жадувам да узная как им е провървяло днес... Няма да забравиш да го извиниш, нали, княже?

ПАРИС

Бъди спокоен!

ПАНДАР

Довиждане, сладка царице!

ЕЛЕНА

И поздрави племенницата си!

ПАНДАР

Непременно, царице!

Излиза. Тръбен знак за отбой.

ПАРИС

Завръщат се. Да идем да ги срещнем.
Елено скъпа, тебе ще помоля
да съблечеш доспехите на Хектор.
Упорните им закопчалки, зная,
на твоите пръсти ще са по-послушни,
отколкото на острата стомана
в ръцете на ахейците. Ще сториш,
което толкоз островни царе
не смогнаха да сторят: един Хектор
пред тебе ще остане безоръжен!

ЕЛЕНА

Мой Парисе, за мене ще е гордост
служиня да му бъда. Този дълг,
изпълнен, ще изпълни мен самата
със радост повече от красотата,
с която ме прославят!

ПАРИС

О, да знаеш
как жарко те обичам, скъпа моя!

Излизат.

---

[35] *Купидон* (мит.) — римски бог на любовта, изобразяван обикновено като момченце — често сляпо — въоръжено с лък и стрели. ↑

[36] „... Той се храни само с гълъби...“ (мит.) — гълъбите били, според гръцкото вярване, любимите птици на Венера. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Троя. В градината на Пандар.

Влизат от разни страни Пандар и един Слуга на Трои.

ПАНДАР

Е? Къде е господарят ти? При племенницата ми?

СЛУГАТА

Не, уважаеми. Чака ви да го отведете при нея.

Влиза Трои.

ПАНДАР

Ха, ето го, иде!... Как е? Какво ново?

ТРОИЛ

Ти, отивай си!

Слугата излиза.

ПАНДАР

Видя ли се с племенницата ми?

ТРОИЛ

Не съм, Пандаре. Само се въртях
като душа пред Стиксовия бряг^[37],
очакваща лодкаря. О, бъди ти
Харон за мен и пренеси ме бързо
там, дето свръхщастлив ще се търкалям
сред цветните полета, обещани
на заслужаващия! О, Пандаре,
крилата пъстроцветни отскубни

от плешките на Купидон и двама
да литнем към Кресида!

ПАНДАР

Поразходи се из градината! След миг ще ти я доведе!

Излиза.

ТРОИЛ

Главата ми се мае от небесно
очакване! Предвкушаната сладост
опива чувствата ми; а какво ли
ще е, когато влажното небе
опита във действителност вкуса на
нектара ѝ божествен? Смърт навярно —
до сладост остра, сладостна до болка —
несвяст, припадък, радост непосилна
за сетивата ми. Боя се много!
И се боя освен това, че може
да се объркам в многото наслади
като войска, преследваща в безреда
побягналия враг!

Влиза отново Пандар.

ПАНДАР

Докарва се. След малко ще дойде. Свидай всичките си
способности! Задъхва се от вълнение, горката, сякаш призрак я е
подгонил! Ей сегичка ще ти я доведе! Не съм виждал такова сладко
пакостниче! Сърчицето ѝ тупка като на врабче в шепа!

Излиза отново.

ТРОИЛ

Така вълнува се и мойта гръд!

Сърцето ми чести като при треска
и всичките ми сетива са в смут —
васали сякаш при внезапна среща
със погледа на краля им!

Влиза отново Пандар, следван от Кресида.

ПАНДАР

Ела, ела! Няма нищо за червене! Срамът е детска работа!... Ето я! Закълни й се сега, както се кле досега пред мене!... Виж я ти, пак се измъкна!... Ах ти, соколчето ми, човек трябва да те държи будно, докато се опитомиш^[38]! Хайде, хайде, ако се дърпаш така, ще трябва да те впрегна като кобилка!... А ти какво мълчиш? Заговори й де!... Хайде, вдигни тази завеска и дай да видим портрета зад нея! О, богове, колко се плашим да не обидим светлината! Ако беше тъмничко, откога да сте се сближили! Ха, тъй! Ха, тъй! С лек фалц — така, — към кегличката. Целуни я сега! Ами да! Това се казва целувчица като договор за вечни времена. Реди сега гредите, майсторе! Мястото е хубаво, въздухът — чист!... Е-хей, вие ще си изцакате цял куп купи, преди да съм ви оставил! Соколът е добър, ама и женската му си я бива, залагам всички патици от блатото! Ха, така! Ха, така!

ТРОИЛ

Ти ми ограби всичките думи, повелителко моя!

ПАНДАР

Дума дупка не прави, ти действия й дай! Но тя ще те остави и без действия, като дойдете до тях! Какво? Още си гукаме?... Виж, това беше истинско „... в подкрепа на което договарящите страни...“ Влизайте, влизайте! Аз ще ида за дърва.

Излиза.

КРЕСИДА

Искаш ли да влезем, господарю?

ТРОИЛ

О, Кресидо, колко пъти съм сънувал този миг!

КРЕСИДА

Наистина ли, господарю? Дано боговете... О, господарю!

ТРОИЛ

Какво „дано боговете“? Защо тъй мило прекъсна речта си? Нима моята сладка повелителка е съзряла следа от мътилка в извора на нашата любов!

КРЕСИДА

Повече мътилка, отколкото вода, ако страховете ми имат добро зрение.

ТРОИЛ

Страховете правят дяволи от херувимите. Те никога не виждат вярно.

КРЕСИДА

Слепият страх, воден от зрящ разсъдък, стъпва по-сигурно от заслепения разсъдък, препъващ се без страх. Който се бои от лошото, често го избягва.

ТРОИЛ

О, нека моята господарка прогони страховете си. В шествието на Купидон няма чудовища!

КРЕСИДА

И нищо чудовищно?

ТРОИЛ

Нищо освен чудовищните ни преувеличения, когато се заричаме да пролеем морета от сълзи, да се хвърляме в огън, да прегризваме скали, да укротяваме тигри, винаги убедени, че ще бъде по-трудно на нашите любими да ни измислят изпитания, отколкото на нас да ги преодоляваме. Чудовищното в любовта, моя скъпа, е именно това, че

желанията ни нямат край, а способностите ни си имат граници, че възжеленията са безмерни, а деянията — роби на възможното!

КРЕСИДА

Чувала съм, че влюбените се заричали да правят неща, невъзможни за тях, а не изпълнявали и тези, които били във възможностите им, защото всеки от тях обещавал дела за десетима, а не изпълнявал и десета от възможното за един. Не е ли чудовищно такова съчетание от лъвски рев и заешки дела?

ТРОИЛ

Има ли такива влюбени? Троил не е от тях. Хвали ме, след като ме изпиташ, оцени ме, щом го заслужи! Нека вървя без венец, додето делата не ме увенчаят! За деяние утре не ти искам признание днес! Не давай име на подвига ми, преди да се е родил, а роди ли се, нека титлите му бъдат от най-скромните! За голяма вярност малко думи стигат: Троил ще бъде към своята Кресида такъв, че най-лошото, което завистта ще може да му стори, ще е да го подиграе за неговата вярност, а най-доброто, което искреността ще може да каже за него, не ще бъде по-искрено от неговата собствена искреност!

КРЕСИДА

Искаш ли да влезем, господарю?

Влиза отново Пандар.

ПАНДАР

Как? Още руменеем? Не сте ли престанали да разговаряте?

КРЕСИДА

Добре, чичо, каквато глупост извърша, ще я хвърля върху тебе!

ПАНДАР

Съгласен! Ако моят господар ти направи детенце, ще го дадеш на мене! Бъди му вярна, а ако той рече да шава, на мене се сърди!

ТРОИЛ

Сега имаш два залога: неговата дума и моята вярност!

ПАНДАР

Но аз давам честната си дума и за нея. Девойките от нашия род мъчно се поддават на ухажвания, но веднъж спечелени, са постоянни. Същински репей, честна дума — закачат ли се, не можеш ги отлепи!

КРЕСИДА

Усещам, смелостта ми расне. Княже,
във моето сърце си ти от много
свръхдълги месеци!

ТРОИЛ

Защо тогава моята Кресида
тъй трудно се призна за победена?

КРЕСИДА

Не исках победена да изглеждам,
но бях... от оня първи поглед, който...
Но не! Ако призная всичко, зная,
тиран към мене ти ще станеш, княже!
Сега те любя, но до днес те любех
не тъй, че да не мога да владея
горещите си чувства... Пак излъгах!
Като изпуснати деца те бяха,
които майка си не слушат вече!
Глупачки ний! Защо бърборя толкоз?
Кой с нас ще бъде искрен, щом не пазим
и личните си тайни? И все пак,
макар и да те любех, любовта си
не ти подсказвах. А, кълна се, исках
да бъда мъж или и ний, жените,
да се сдобием с мъжкото предимство
на първото признание... Мой мили,
възпри езика ми, да не изкажа
във своя унес нещо, за което

ще се разкайвам сетне! Ето, ето,
мълчанието ти с лукавство нямо
изтръгва от устата ми все нови
и нови тайни! Затвори я, мили!

ТРОИЛ

И ще го сторя, въпреки че сладка
е музиката ѝ!

Целува я.

ПАНДАР

Мило, честна дума!

КРЕСИДА

Прости ми, господарю! Не желяех
да си изпрося твоята целувка.
Срамувам се. Небе, какво направих!
За днес ти казвам сбогом, мили княже!

ТРОИЛ

Как „сбогом“, скъпа моя!

ПАНДАР

„Сбогом“? Ако си вземеш сбогом преди утре сутрин...

КРЕСИДА

Не, княже!

ТРОИЛ

Но какво те притеснява?

КРЕСИДА

Присъствието ми.

ТРОИЛ

Но ти не можеш
сама да се напуснеш!

КРЕСИДА

Ще опитам,
защото едно второ мое аз,
напусна ли те, ще остане с теб;
но как жестока съм, да го оставям
играчка във ръцете ти!... Без ум съм!
Не знам какво говоря, честна дума!

ТРОИЛ

Които с толкоз ум говорят, знаят
какво говорят.

КРЕСИДА

Може би, мой княже,
със своето признание за теб
показала съм повече изкусност,
отколкото любов, но ти самият
с това показваш трезвост, а кой може
тъй трезв да е, ако от страст обзет е —
разумно любят само боговете!

ТРОИЛ

О, само ако можех да повярвам,
че е възможно — а за тебе първа
го бих допуснал, ако бе възможно! —
една жена да пренесе до гроба
жаравата на своята любов,
да се опази свежа в своята вярност
оттатък срока към хубостта ѝ
чрез дух, чието вътрешно цъфтене
да надживее вехнещата плът;
или да можех да се убедя,
че мойта чиста искреност към тебе
могла би да намери равностойна

по сила и по качество отдайност
на чувството! Как литнал бих! Но аз съм
по-чист от реч в младенчески уста
и по-наивен от наивността!

КРЕСИДА

И аз съм същата!

ТРОИЛ

О, свят двубой,
когато два елмаза спорят кой
е по-блестящ! Във бъдеще момците
ще се кълнат на своите любими
с Троиловото име! Щом стихът им,
натъпкан със обети и превзети
хиперболи, потърси най-върховно
сравнение за „вярност“, подир всички
познати вече „верен като прилив
на месечината“, „като земята
на своя център“, „като влюбен гълъб
на женската“, „като компас на полюс“,
да, да, след тях накрая, като пример
най-верен за това какво е вярност,
тоз израз ще краси стиха им: „Верен
като Троил!“

КРЕСИДА

Дано да си пророк!
Ако пък аз към теб невярна бъда,
ако от клетвата си отклоня се
на косъм само, нека тъй да стане,
че тоя старец, Времето, когато
ще е забравил себе си от старост,
когато дъждовете ще са вече
изтрили камънаците на Троя
и градове в забвение ще тънат,
и днешните царства ще бъдат смлени

на прашно Нищо, споменът за мен,
пренесен през безчет измени женски,
все още да клейми неверността ми,
така че, казали веднъж: „Лъжлива
като вода и въздух, като пясък,
като лисица към невинно агне
и мащеха към син“, след тези думи
човеците да казват, за да стигнат
сърцето на лъжливостта: „Лъжлива
като Кресида!“

ПАНДАР

Хайде, сделката е сключена. Подписвайте! Аз ще ви бъда свидетел. Дай си ти ръката, дай ми и ти своята, племеннице! Ха така! И ако, след като положих толкоз усилия, за да ви събера, някой от вас изневери на другия, нека нещастните любовни посредници до края на света носят като прозвище моето име! И тъй, всички верни мъже да бъдат троиловци, всички неверни жени — кресиди и всички бедни посредници — пандаровци! Казвайте „Амин“!

ТРОИЛ

Амин!

КРЕСИДА

Амин!

ПАНДАР

Амин!... А сега ще ви покажа една стаичка с легло, което, за да не проговори за срещата ви, трябва да бъде натискано до смърт! Пред мене!

Троил и Кресида излизат.

А ти, о, Купидоне, на тез тук дами скромни дай ключ, легло и сводник, та всяка да те помни!

Излиза.

---

[37] „... като душа пред Стиксовия праг...” (мит.) — Стикс била река в подземното царство, край чиито брегове според вярването на древните гърци душите на мъртвите блуждаели, докато телата им не били погребани. ↑

[38] „... да те държи будно, докато се опитомиш...” — израз, свързан с практиката да се опитомяват ловните соколи, като се оставят дълго време без сън. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

В гръцкия стан.

Влизат Одисей, Диомед, Нестор, Агамемнон, Менелай, Аякс и Калхас.

Тръбен звук.

КАЛХАС

Царе ахейски, случаят зове ме
за помощта, която ви оказах,
дължимата мъзда да си поискам.
Спомнете си, че бъдното прозрял
със дара си на ясновидец, Троя
напуснах аз, имот и дом оставих,
приех да бъда считан за предател,
изтръгнах се от всичко, на което
по силата на връзки, сан и бит
привикнала бе моята природа,
и тук, за да ви служа, се оказах
новодошъл на тоя свят, без близки
и без уют. Затуй, царе, ви моля
за мъничка отплата — първа вноска
от многобройните, които вие
твърдите, че във бъдеще ме чакат.

АГАМЕМНОН

Троянецо, какво желаеш? Казвай!

КАЛХАС

Вий взехте вчера в плен един от Троя,
на име Антенор — от своите той е
ценен високо. Многократно вие —
и аз съм ви признателен за туй —
сте искали от Троя във замяна
на знатен пленник моята Кресида

и срещали сте отказ досега;
но Антенор за тях е като ключ,
без който те разстроени ще видят
най-дребните си планове; за него
те биха дали и Приамов син.
Върнете го на Троя, о, царе,
и той ще купи моята Кресида,
а нейното присъствие до мен
ще ми плати за всичките несгоди,
които съм понесъл!

АГАМЕМНОН

Диомед

да върне пленника и доведе
Кресида тук! Сложи си пищни дрехи
и тръгвай, Диомеде, да изпълниш
Калхасовата просба! А на Хектор
кажи, че утре сутрин на полето
ще го очаква нашият Аякс!

ДИОМЕД

Отивам и съм горд, че ми възлагаш
такъв товар!

Излиза заедно с Калхас.

Пред входа на шатъра си се появява Ахил, придружен от Патрокъл.

ОДИСЕЙ

Ахил застанал е пред своя шатър.
Върховни вожде, премини край него
без никакво приветствие!... Вий също
хвърлете му най-много бегъл поглед.
Ще мина аз последен и навярно
ще ме попита той защо тъй хладно
го срещате, а пък за тоя случай
приготвил съм му аз едно лекарство,

което гордостта му, уязвена
от хладината ви, ще глътне с радост.
Ще е от полза: гордият се вижда
огледан само в гордостта на други,
а знаем: пълни приемът ни мек
със двойна гордост гордия човек!

АГАМЕМНОН

Ще те послушаме и хладен вид
ще вземем, преминавайки край него...
Сторете всички тъй! И без привет
край него преминете или с толкоз
презрителен, че туй да го разтърси
дваж повече! Вървете подир мен!

АХИЛ

Какво ли ще ми иска Агамемнон?
Аз вече казах. Няма да се бия!

АГАМЕМНОН

Ахил там рече нещо. Какво иска?

НЕСТОР

Дали желае нещо твоя милост?

АХИЛ

Не.

НЕСТОР

Не искал нищо.

АГАМЕМНОН

И по-добре.

Излиза заедно с Нестор.

АХИЛ

Привет на Менелай!

МЕНЕЛАЙ

Аха, здравей!

Излиза.

АХИЛ

Над мен се гаври тоя рогоносец?

АЯКС

Здравей, Патрокле!

АХИЛ

Добро утро, Аяксе!

АЯКС

А?

АХИЛ

Добро утро, казах!

АЯКС

Утре ще е по-добро!

Всички излизат.

АХИЛ

Какво е туй? Не ме ли знаят кой съм?

ПАТРОКЪЛ

Държат се хладно, а до вчера само
се кланяха, топяха се в усмивки
и лазеха пред тебе, сякаш беше
свещен олтар!

АХИЛ

Нима съм обеднял?
Когато щастието ни остави,
оставят ни и хората. Така е.
Залязващият вижда своя залез
във хорските очи тъй бързо, както
го чувства сам, защото всички хора
подобно пеперудите разтварят
крилцата си красиви само лете
и никога човек не е почитан
за него си, а го почитат все
за разни външни почести — като
богатства, служби, връзки, — много често
дарени му от случая, които
несигурни са и когато рухнат,
повличат подир себе си в провала
несигурната като тях любов
на хората. Но с мен не е така!
Фортуна ме обича и каквото
съм имал досега, и днес е мое,
като изключим прежните усмивки
на тези там, които май че виждат
в мен нещо недостойно за честта,
която ми оказваха тъй често
във миналото. Ей го Одисей!
Чете, но нищо!... Как си, Одисее?

ОДИСЕЙ

Минутка само, сине на Тетида!

АХИЛ

Какво четеш?

ОДИСЕЙ

Един чудак ми пише,
че колкото и надарен да бъдел

и колкото богат да бил по дух
и външни качества, човек не можел
да се възползва от което има
и да познае себе си освен
чрез отражение, като например,
когато добродетелите в нас
съгрят близките ни, а пък те
получената грейка после връщат
на източника ѝ.

АХИЛ

Че туй е вярно!

Човек не знае хубав ли е сам
и доверява се на чужди поглед.
Окото, този най-изтънчен орган
на чувствата, не може да се види,
понеже няма как да се измъкне
от себе си; но щом око с око
се срещнат, те откриват се взаимно,
защото зрението, Одисее,
към себе си се връща само щом
достигне нещо, връзката с което
отпраща го назад. Това е тъй.

ОДИСЕЙ

Със таз отправна точка аз не споря —
тя всъщност не е нова, — по съм хладен
към мисълта на автора, доказващ
в обстойни изложения, че никой —
макар и одарен — не разполагал
със качества си, додето те
не станели известни и на други;
че даже сам цената си не знаел,
дорде не се усетел оценен
от чуждото признание, което
приличало на храмов свод, усистващ
гласа ни, и на бронзова врата,

отблъсваща лика и топлината
на слънцето отсреща й. Този извод
припомни ми за нашия нещастен
неоценен Аякс.

Какъв човек, а също като кон
не знае какво носи! Зевсе, колко
неща със низка външност се оказват
полезни, щом приложим ги; и колко
високоуважавани, обратно,
пропадат при проверката! Сега
ще видим как по истинска случайност
Аякс ще стане изведнъж прочут.
Какви дела извършват, о, небе,
едни, додето други се потъркват!
Как някои се греят при Фортуна,
додето други зяпат с глупав вид!
Как този яде от гордостта на оня,
додето той от много гордост пости!
Виж нашите царе — те вече тупат
по рамото това дърво Аякс,
като че ли сандалът му е стъпнал
върху гърдата на Хектора и Троя
аха да рухне!

АХИЛ

Сигурно е тъй.

Сега, като скъперници край просяк,
те минаха край мен. Ни реч, ни поглед!
Нима не помнят моите дела?

ОДИСЕЙ

Старикът Време носи, драги мой,
торба, която пълни непрестанно
със милостиня — хапки и огризки,
храна за страшната ламя Забрава.
Тез хапки са делата ни, които
тя в миг поглъща; подвизите наши,

които чезнат в гладната ѝ паст,
едва извършени. Човек, Ахиле,
със постоянно лъскане поддържа
честта си бляскава; не го ли прави,
увисва като ризница ръждива
за смях на всички. Случая лови!
Пътекката на Славата е тясна
и има място само за един.
Поемай в нея и не я отстъпвай,
защото честолюбието ражда
безчетни синове и всички те
се блъскат с лакти. Ако ти се дръпнеш,
съвсем или отчасти, те ще хлуйнат
край теб като поток и ще се видиш
останал на опашката или
като жребец от първата редица,
препънал се във сблъсъка, ще бъдеш
изтъпкан от страхливия поток
на тез след теб. Нищожното, което
извършват други днес, ще скрие бързо
огромното, което ти си сторил
във прежни дни. Защото тоя свят
като салонен домакин подава
едва-едва ръка на госта, който
си тръгва, а обятия разперил,
политва към пристигащия. Тъй е:
„Добре дошъл“ усмихва се широко,
„На добър път“ въздиша издълбоко.
Заслужилият нека не очаква
награда за отминали дела,
защото всичко — хубост, дарба, здраве,
висока служба, обич, родовитост,
приятелство — да, всичко е подвластно
на завистливото и злобно Време.
Една черта сродява всички хора:
наклонността да възхваляват в хор
по-новата дрънкулка, па макар тя

да е изливана във стара форма,
и да скъпят праха, щом позлатен е,
над златото, покрито с прах. Човек
цени, което вижда във момента,
затуй, велики, цялостни геройо,
не се чуди, че гърците започват
да падат на колене пред Аякса —
предметите в движение привличат
окото ни по-лесно от онези,
които са в покой. Ти вече беше
на гребена на славата и пак
могъл би да го яхнеш, ако сам
не се погребеш жив и не заключиш
във шатъра си името на оня,
чиито подвизи из туй поле
посеяха раздор сред боговете
и Марса тласнаха да се намеси
във битката!

АХИЛ

За своето оттегляне аз имам
солидни основания!

ОДИСЕЙ

Но имаш
далече по-солидни срещу него!
Известно е, Ахиле, че си влюбен
в една от дъщерите на Приама.

АХИЛ

Известно? Ха!

ОДИСЕЙ

Учудва ли те туй?
Умът на прозорливия държавник
открива всяка дребна песъчинка
от златото на Плутоса^[39], измерва

дълбочината на незнайни бездни,
достига мислите и ги разбулва
със мощ почти божествена дълбоко
в безгласните им люлки. Има тайна
в държавната управа, за която
не се говори и която действа
по начин тъй върховен, че пред нея
безсилни са и слово, и перо.
Така че всички твои връзки с Троя
са ни известни, както са на теб,
и по ще е добре, ако събориш
наместо Поликсена^[40] брат й Хектор,
защото иначе, слухът щом стигне
до твоя остров, син ти Пир със болка
ще чуе как момите там ще пеят:
„Ахил от Поликсена си изпати,
но храбрият Аякс натупа брат й!“
Помни за сбогом: сам излъскваш ти
леда, по който други ще лети!

Излиза.

ПАТРОКЪЛ

Аз казах ти, Ахиле: в дни на бой
изнеженият мъж е по-отблъскващ
от груба мъжкарана. За това, че
отдръпваш се, причината ще дирят
във моята неприязън към войната
и в твоята привързаност към мен.
Сепни се, мили, и се отърси
от Купидона, шията ти стиснал,
та той да хвъркне като росна капка
от гривата на лъв!

АХИЛ

Аякс ли ще се бие срещу Хектор?

ПАТРОКЪЛ

Аякс. И може би ще се прослави.

АХИЛ

Това заплашва името ми. Чувствам
честта си наранена!

ПАТРОКЪЛ

Щом е тъй,
пази се много — раните, които
сами нанасяме си, зле зарастват!
Пропускайки да действува навреме,
човек подписва на бедата сам
свободен пропуск и тогава тя го
напада като треска посред лято.

АХИЛ

Патрокле мили, подири Терсита!
По него на Аякса ще изпратя
молбата си след боя да покани
троянските князе на гости тук.
По-гладен съм от бременна жена
да видя Хектора във мирни дрехи,
със него да беседвам, да разгледам
открит лика му!...

Влиза Терсит.

... Той спести труда ти!

ТЕРСИТ

Чудо!

АХИЛ

Какво има?

ТЕРСИТ

Аякс крачи напред-назад из полето, сякаш си търси място да...

АХИЛ

И защо?

ТЕРСИТ

Утре трябва да се бие с Хектора и така се е възгордял вече от предвижданата си победа, че е изпаднал в няма лудост.

АХИЛ

Как е възможно?

ТЕРСИТ

Разхожда се нагоре-надолу наперен като паун. Направи крачка и се спре. Пак направи и пак се спре. И си говори наум като кръчмарка, на която аритметиката ѝ не стига да си направи сметката; прехапва устна с дълбокомислен вид, сякаш казва: „Ама каква мисъл има в тази глава, само дето не ще да излезе!“ И прав е, само че мисълта лежи замразена в главата му като искра в кремък — трябва човек да го чукне с нещо твърдо, за да изскочи! Няма за него отървяване: ако Хектор не му строши врата в двубоя, той сам ще си го скърши от много вирене на носа. Не може да ме познае. Аз му казвам: „Добро утро, Аяксе!“, а той ми отговаря: „Здравей, Агамемноне!“ Какво ще кажете за човек, който може да сбърка мене с царя на царете? Заприличал е на някакво нямо чудовище, на риба с крака! Проклето да е славолубието, дето ни обръща и на така, и на така като кожуси!

АХИЛ

Ти ще бъдеш мой посланик до него, Терсите!

ТЕРСИТ

Кой? Аз? Той не ще да чуе за никого! Не признава изобщо отговарянето. Разговорът е според него занимание за просяци. Той знае само юмручния говор. Сега ще ви го представя. Нека Патрокл ми подава реплики и ще видите Аякса точ в точ!

АХИЛ

Хайде, Патрокле! Кажи му, че аз смирено моля безстрашния Аякс да покани безтрепетния Хектор на мирно посещение в моя шатър и да поиска за него свободен пропуск от великодушния, свръхзнаменития и дваж или триж уважавания върховен вожд на гръцкото войнство и така нататък — Агамемнон! Хайде, почвай!

ПАТРОКЪЛ

Да благослови Зевс великия Аякс!

ТЕРСИТ

Хм!

ПАТРОКЪЛ

Пратен съм от достойния Ахил...

ТЕРСИТ

Ха!

ПАТРОКЪЛ

... който най-смирено те моли да поканиш Хектора в неговия шатър...

ТЕРСИТ

Хм!

ПАТРОКЪЛ

... и да вземеш за него свободен пропуск от Агамемнона.

ТЕРСИТ

От Агамемнона?

ПАТРОКЪЛ

Да, господарю.

ТЕРСИТ

Ха!

ПАТРОКЪЛ

Какъв е отговорът ти, уважаеми?

ТЕРСИТ

Сбогом и много ти здраве!

ПАТРОКЪЛ

Но какво да съобщя, господарю?

ТЕРСИТ

Ако утре е хубаво времето, в единайсет часа всичко ще се реши.
Но каквото и да стане, скъпо ще му се продам!

ПАТРОКЪЛ

Но отговора ти, уважаеми?

ТЕРСИТ

Сбогом и всичко добро!

АХИЛ

И наистина ли е така настроен?

ТЕРСИТ

Наистина е така разстроен. И никакво съзвучие не може да се получи от него. Когато Хектор го цапардоса по кратуната, ще излезе навярно добър трясък, но музика — само ако свиращът Аполон му измъкне жилите, за да си насуче от тях струни за лирата.

АХИЛ

Тогава ще му отнесеш само едно писмо.

ТЕРСИТ

Дай ми и едно за коня му — той е по-схватливият от двамата.

АХИЛ

Умът ми е като размътен извор

и аз не виждам дъното му сам!

Излиза, следван от Патрокъл.

ТЕРСИТ

Дано стане бистър като по-рано, та да мога да си напоя магарето в него! Честна дума, по-добре да съм овчи кърлеж, отколкото такъв воин с дървена глава!

Излиза.

---

[39] *Плутос* (мит.) — гръцки бог на богатствата. ↑

[40] *Поликсена* — дъщеря на Приам и Хекуба. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В Троя.

Влизат, от една страна, Еней, придружен от Слуга с факел, а от друга — Парис, Деифоб, Антенор, Диомед и Други с факли.

ПАРИС

Кой иде там?

ДЕИФОБ

Еней.

ЕНЕЙ

Княз Парис лично?

Да имах, княже, твоята причина
за излежаване, не бих се вдигнал
от ложето освен по Зевсов зов!

ДИОМЕД

Съгласен съм със теб. Привет, Енее!

ПАРИС

Енее, дай ръка на този грък!
Храбрец е той — ти сам си го доказвал
със разказа за туй, как дни наред
във боя те е търсил Диомед.

ЕНЕЙ

Днес мирен ден е и привет от мене,
боецо, приеми; а утре, в боя,
очаквай най-ужасната закана,
каквато може ум да си представи
и храброст да изпълни!

ДИОМЕД

Диомед
прегръща и закана, и привет!
Сега кръвта ни кротка е, но утре,
щом боят сблъска ни, кълна се в Зевса,
като ловец със хитрост, сила, стръв
ще те преследвам!

ЕНЕЙ

И ще имаш лъв
от тез, които срещат с паст и нокти
ловеца си! Добре дошъл във Троя!
Кълна се във живота на Анхиса^[41],
добре дошъл! В ръката на Венера^[42]
кълна се, друг не може да обича
тъй силно тоз, когото тъй жадува
да умъртви!

ДИОМЕД

Ний братя сме по чувство.
Ако Еней със своята смърт, о, Зевсе,
не ще прослави моя меч, стори го
хилядолетник; но ако ще бъде
за моя чест, от рани неизбройни
душа дано излъхне още утре!

ЕНЕЙ

Добре се опознахме двама с тебе!

ДИОМЕД

И жадни сме да се познаем зле!

ПАРИС

Такъв омразно-мил и злобно-ласкав
обмен на поздрави за пръв път чувам.
Енее, где тъй рано?

ЕНЕЙ

Бях извикан
при царя ни. Защо и аз не зная.

ПАРИС

Тогаз узнай го: трябваше да идеш
в Калхасовия дом с тоз грък и там
за Антенор, освободен от плен,
да му дадеш чаровната Кресида.
Върви със нас или, ако желаеш,
дори изпревари ни: имам чувство —
и като казвам „чувство“, ти разбирай
„увереност“, — че моят брат, Троил,
спи тази нощ при нея. Събуди го,
кажи му, че пристигаме и точно
му разясни Приамовата воля.
Страхувам се, че няма да ни срещне
с „добре дошли“.

ЕНЕЙ

В това не се съмнявам.
Той дал би вместо нея цяла Троя
на гърците!

ПАРИС

Уви, друг изход няма.
Горчиви обстоятелства налагат
да бъде тъй. Върви! Ний също идем.

ЕНЕЙ

Довиждане на всички!

Излиза.

ПАРИС

А сега

кажи ми, Диомеде, откровено,
като другар, от дън душа: кого
от двама ни ти считаш по-достоеен
за дивната Елена — Менелай ли
или пък мен?

ДИОМЕД

Еднакво сте достойни.
Той — със това, че пет пари недаващ
за туй, че ще я има омърсена,
света обръща, за да си я върне;
ти — със това, че без да имаш чувство
за привкуса на нейния позор,
я отстояваш с толкоз кръв и злато.
Готов е той да лочи, рогоносец,
утайката от бъчва изветряла,
а ти пък — да засяваш, сластолюбец,
наследници в разпусната утроба.
Така че вий и двамата със свойто
безстрашие към укор и към гавра
сте свръхдостойни за една пачавра!

ПАРИС

Ти своята сънародничка не жалиш!

ДИОМЕД

Народа си не жали тя! Чуй, княже:
за всяка сладна капка нейна кръв
погивал е ахеец; всеки грам
от нейната порочна плът платен е
с живота на троянец! Чисти думи
до днеска тя изрекла е по-малко,
отколкото в тез гибелни предели
за нея чисти войни са измрели!

ПАРИС

Ти черниш, Диомеде, по търговски

това, което би желал да купиш,
но то не е за продан и ний няма
да казваме цената му голяма.
Натам е пътят ни.

Излизат.

---

[41] *Анхис* — дардански цар, от чиято връзка с Афродита се родил Еней. Боговете го наказали със слепота и след падането на Троя Еней го изнесъл на раменете си и отвел в своите странствания до остров Сицилия, където той умрял. ↑

[42] „... в ръката на Венера кълна се...“ — според легендата Диомед, сражавайки се с Еней, ранил в ръката майка му Афродита-Венера. ↑

ВТОРА СЦЕНА

Троя. В дома на Калхас.

Влизат Троил и Кресида.

ТРОИЛ

Не, влез си, мила, утрото е хладно!

КРЕСИДА

Тогаз ще викна чичо си отгоре,
да ти отключи.

ТРОИЛ

Не, не го буди!
В леглото! Бързо! Нека сладък сън
затвори тези хубави очички
и ти дари покоя на отроче,
незнаещо злина.

КРЕСИДА

Любими мой...

ТРОИЛ

Не, лягай си!

КРЕСИДА

Омръзнах ли ти вече?

ТРОИЛ

О, миличка, ако денят, повикан
от чучулигата, не бе разбудил
в дворовете клюкарите петли,
и нощ могла би още да укрива
насладите ни, не, не бих напуснал

леглото ти!

КРЕСИДА

Нощта бе толкоз кратка!

ТРОИЛ

Проклетата вещица! Болник щом зърне,
закретва адски мудро, а полита
с криле, по-бързи и от мисълта,
щом види любещи се!... Ще настинеш
и мен ще обвиняваш.

КРЕСИДА

Не, не бързай!

Мъжете все тъй бързате. Глупачка,
ако ти бях отказала, сега,
знам, нямаше да бързаш... Някой иде!

ПАНДАР (*отвън*)

Кой е оставил отворени вратите?

ТРОИЛ

Спокойно! Чичо ти е.

КРЕСИДА

Взел го дявол!

Сега ще ми се смее цял живот!

Влиза Пандар.

ПАНДАР

Ха така! Ха така! Как сме с девствеността? Хей, моме, къде е
моята племенница Кресида?

КРЕСИДА

Върви във пъкъла — ти сам ме тласна
да го извърша, а сега се гавриш!

ПАНДАР

Какво „го“? Какво „го“?... Нека каже!... Какво „го“ съм те
тласнал да извършиш?

КРЕСИДА

Не те е срам! Сам пълен си с пороци
и други без пороци не търпиш!

ПАНДАР

Ха-ха! Ах, горкичката! Ах, непристъпното ми срамежливче, то
не ми си е доспало тази нощ, а? Този лош човек не го ли е оставил да
си поспинка, вампир да го гази?

КРЕСИДА

Какво ти казвах?...

Чука се.

Ах, дано те чукнат
по тиквата! Кой може да е? Чичо,
иди и виж! Любими, да се върнем
във стаята! Защо се смееш, сякаш
го казвам с лоша мисъл?

ТРОИЛ

Лоша? Ха!

КРЕСИДА

Не ми е минало и през ума!
Как силно блъскат! Моля те, да влезем!
Да ми дадат и половина Троя,
не искам да ни видят!

Излиза заедно с Тройл.

ПАНДАР

Кой е? Какво има? Ще строшиш вратата! Ама че работа! Какво искаш?

Влиза Еней.

ЕНЕЙ

Добрутро, уважаеми, добрутро!

ПАНДАР

Кой е? Ха, знатният Еней! Кълна се, не те познах. Какво те носи толкоз рано?

ЕНЕЙ

Къде е княз Троил?

ПАНДАР

Княз Троил? Че какво ще прави той тук?

ЕНЕЙ

Недей отрича! Зная, че е тук.
От полза е за него да го видя.

ПАНДАР

Тук ли казваш? Такова нещо не зная, честна дума! Вярно, че се върнах късно снощи, но какво ще търси тук?

ЕНЕЙ

Достатъчно! Преди да си усетил,
ще му направиш мечешка услуга.
От преданост предаваш го. Викни го,
макар и да не знаеш, че е тук!

Влиза отново Троил.

ТРОИЛ

Каква е работата?

ЕНЕЙ

Тя е, княже,
тъй бърза, че за поздрав няма време.
След малко тук ще бъдат брат ти Парис
със Деифоб и гърка Диомед.
Той води Антенор, освободен
от гърците. За него в срок от час,
до първото принасяне на жертва,
ний трябва да дадем на Диомед
девойката Кресида.

ТРОИЛ

Кой ви праща?

ЕНЕЙ

Приам и висшият съвет на Троя.
Те идат за размяната насам.

ТРОИЛ

О, как се гаври щастието с мене!
Отивам да ги срещна. Ти, Енее,
видял си ме навън. Не в тоя дом.

ЕНЕЙ

Не бой се, аз, когато е за тайна,
по ням съм и от нямата природа!

Излиза заедно с Трои.

ПАНДАР

Как стана тая? Тъкмо я спечели и я загуби! Дявол го взел този Антенор! Младият княз ще побеснее. Пустият Антенор, чума да го тръшне! Да му бяха строшили врата!

Влиза отново Кресида.

КРЕСИДА

Какво има, чичо? Какво се е случило? Кой беше тук?

ПАНДАР

Ах! Ах!

КРЕСИДА

Защо въздишаш тъй дълбоко? Къде е моят господар? Отишъл си е? Милички ми чичо, кажи ми: какво се е случило?

ПАНДАР

Да можех да потъна в земята толкоз, колкото стърча над нея!

КРЕСИДА

О, богове! Какво се е случило?

ПАНДАР

Моля те, влез си! Да не беше се раждала! Знаех си аз, че ще го погубиш! О, нещастникът! Чума и мор над този Антенор!

КРЕСИДА

Мили чиченце, на колене те моля, кажи ми: какво се е случило?

ПАНДАР

Трябва да заминеш, момичето ми, трябва да заминеш! Разменили са те за Антенор! Трябва да отидеш при баща си и да се разделиш с Троил! Ах, това ще бъде чиста гибел, жива смърт за него! Няма да го понесе!

КРЕСИДА

О, богове! Аз няма да замина!

ПАНДАР

Това е заповед!

КРЕСИДА

И все пак няма!

Баща си аз не помня, кръвна връзка
не чувствам с него! Нямам родство, близост,
любов, душевна спойка по-дълбоки
от тези със Трои! О, богове,
ако оставя някога Троила,
да стане името Кресида име
на женската измяна! Време, смърт,
каквото и да правите с туй тяло,
не можете поклати любовта ми —
устойчива е тя и неизменна
като привличащия всичко център
на таз земя! Ще ида да ридаю...

ПАНДАР

Добре, добре.

КРЕСИДА

... коси да скубя и да драскам бузи,
със стонове гласа си да дера,
сърцето си да пръсна с горък вопъл:
„Троиле мой!“ ... Не, не, оставам в Троя!

Излизат.

ТРЕТА СЦЕНА

В Троя, близо до дома на Калхас.

Влизат Парис, Троиц, Еней, Деифоб, Антенор и Диомед.

ПАРИС

Разви́деля се и часът, уречен
за нейното предаване на този
достоеен грък, настъпва. Мили братко,
кажи й какво трябва да извърши
и се опитай да я убедиш
в правилността му!

ТРОИЦ

Влезте с мен в дома й
и аз самият ще му я предам,
но в този миг ръката му ще бъде
олтар, на който брат ти като жрец
полага в жертва своето сърце!

ПАРИС

Аз знам какво изпитваш. Сам обичам
и, както те оплаквам, тъй бих искал
да ти помогна... Влизайте след мен!

Излизат.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Троя. В дома на Калхас.

Влизат Пандар и Кресида.

ПАНДАР

Умереност! Недей! Смекчи скръбта си!

КРЕСИДА

Каква умереност от мене искаш?
Скръбта, която вкусвам, е без примес,
изтънчена и пълна, и бушува
със остротата на онуй, което
я причинява. Как да я смекча?
Да можех чувството си да отслабя,
като напитка да го разводня,
могла бих да смекча и своята скръб,
но в мен страстта разреждане не знае
и моята скръб тъй буйна затова е!

Влиза Троилен.

ПАНДАР

Ей го, ей го! Иде! Ах, бедните пиленца!

КРЕСИДА

Троиле! О, Троиле!

ПАНДАР

Каква покъртителна картина! Дайте да ви прегърна и аз. „Защо, сърце?“ — както казва песничката:

„— Защо, сърце, тоз кръст не лек
ти носиш с мъка няма?“ —

на което сърцето отвърща:
„— Защото знам: за нея лек
в слова и дружба няма!“

Славни римички — по-точни и правдиви не съм чувал! Човек не трябва да изхвърля от главата си нищо, че току-виж някое такова стихче му дотрябвало. Ето на! Ето на!... Е, агънца мои?

ТРОИЛ

Кресидо, аз те любя толкоз чисто,
че боговете, сякаш разгневени
от туй ми чувство, много по-набожно
от вярата, излъхвана към тях
със хладни устни, грабват те от мен!

КРЕСИДА

Нима и боговете знаят завист?

ПАНДАР

Знаят, знаят и още как! Този случай го доказва.

КРЕСИДА

И, значи, трябва да напусна Троя?

ТРОИЛ

Това е злата правда!

КРЕСИДА

И Троила?

ТРОИЛ

И Троя, и Троил!

КРЕСИДА

Не е възможно!

ТРОИЛ

Възможно е и трябва то да стане

без бавене, защото злобен случай
отказва ни минутката за сбогом,
отсрочката разблъсква, безпощадно
разлъчва устните ни, разпокъсва
със груба сила бързите прегръдки,
обетите ни задушават още
недоизлъхнати от бурна гръд!
Ний купихме се — тебе аз, ти мене —
със хиляди въздишки, а сега
срещу една-единствена, ах, трябва
покупките взаимно да си върнем!
Крадецът Време струпва в миг закуп
богатата си плячка; и безбройни
сбогувания, всякое с печата
на собствени въздишки и целувки,
той стяга във вързопа на едно
единствено „прости!“ и ни оставя
със таз недоцелувана целувка,
нагарчаща от плач!...

ЕНЕЙ (*отвън*)

Готови ли сте, княже?

ТРОИЛ

Чуй, викат те! Тъй демонът на всеки —
разказват — викал го преди смъртта!...
Да я почакаат! Ей сега ще дойде!

ПАНДАР

О, къде са сълзите ми? Ливни, дъжд, та да стихне тоя вятър, че,
както кара, ще ми отскубне сърцето от корен!

Излиза.

КРЕСИДА

И трябва да замина?

ТРОИЛ

Няма изход!

КРЕСИДА

Една Кресида, бледа от печал,
сред веселите гърци! И кога ли
отново ще се видим?

ТРОИЛ

Чуй ме, скъпа:
бъди ми само вярна...

КРЕСИДА

Как? „Да бъда“?
Какво е туй допускане обидно?

ТРОИЛ

Не, нека си говорим нежно в тази
минута пред разлъката! Аз казах:
„бъди ми вярна“ не от страх, че можеш
да ме оставиш — на самата смърт
аз хвърлям ръкавица, че в теб няма
неискреност! — а само като увод
към моя свят обет: „Бъди ми вярна
и аз ще те намеря!“

КРЕСИДА

О, любими,
така ще се подхвърлиш ти на смъртни
опасности! Но вярна ще ти бъда!

ТРОИЛ

Побратим аз ще стана на смъртта!
Вземи за спомен този мой ръкав^[43]!

КРЕСИДА

Ти — тази ръкавица! А кога
отново ще те видя?

ТРОИЛ

Скоро, скоро!
Подкупил часовите, нощем аз
при теб ще идвам. Но бъди ми вярна!

КРЕСИДА

Отново „бъди вярна“!

ТРОИЛ

Скъпа, чуй ме,
защо го казвам: гръцките младежи
са привлекателни, любвеобилни,
природно одарени и блестящи
в различните изкуства. Всичко в тях
за теб ще бъде ново и туй ново
ме пълни със ревнивост — грях безгрешен —
и с таен страх.

КРЕСИДА

Ах, ти не ме обичаш!

ТРОИЛ

Ако така е, да умра в позор!
Във себе си аз нямам вяра — не
във твойта вяроност! Аз не съм певец,
танцувам лошо, нямам сладък говор,
умел не съм в изящните игри,
а тез неща, в които всички гърци
са майстори изпечени, укриват
ужасно хитър дявол-съблазнител.
Недей му се поддава!

КРЕСИДА

Нима мислиш,

че бих го искала?

ТРОИЛ

О, не! Но нявга
човек не иска нещо, а го прави
и често сам за себе си е дявол,
като изпитва крехката си воля,
повярвал на менливата ѝ мощ.

ЕНЕЙ (*отвън*)

По-бързо, княже!

ТРОИЛ

Целуни ме, скъпа,
и сбогом!

ПАРИС (*отвън*)

Братко!

ТРОИЛ

Парисе, ела
и покани Енея и гърка!

КРЕСИДА

Нали ще си ми верен, мой любими?

ТРОИЛ

Кой? Аз? Уви, това е мойта слабост!
Докато други гонят с реч фалшива
известност на умници, с откровеност
аз хващам само слава на наивник;
докато други хитро позлатяват
пиринчени корони, аз си нося
без хитрост своята, каквато е.
За мен не бой се! Върху моя щит
написано е: „Верен и открит!“

Влизат Еней, Парис, Антенор, Деифоб и Диомед.

Добре дошъл, ахеецо! Това е
девойката, която ще получиш
за Антенор. При портата на Троя
ще ти предам ръката ѝ, а пътьом
ще ти разкажа нужното. Към нея
бъди вежлив и ако някой ден
от моя меч животът ти зависи,
викни: „Кресидо!“ и ще бъдеш, знай,
във безопасност, както е Приам
във Илион!

ДИОМЕД

Красавице Кресидо,
излишно е на този княз да плащаш
с мечтаната от него благодарност —
тоз ясен взор и тез ланити дивни
сами закрилят те: от днеска аз съм,
властителко, покорен твой слуга!

ТРОИЛ

Ахеецо, обиждаш ме с това, че
посрамваш моята молба към тебе,
отправяйки хвалебствия към нея!
От мене знай го: тя е толкоз над
похвалите ти, колкото си ти
под правото служител да ѝ станеш!
Нареждам ти учтив да бъдеш с нея,
защото аз го искам! Инак, даже
Ахил да бъде твой телохранител,
заклевам се в Плутоновото име^[44],
ще те заколя!

ДИОМЕД

По-спокойно, княже!
По чин и длъжност аз тук имам право
на волна реч; а вън съм господар
на себе си и, знай, не правя нищо

по чужда заповед! Аз таз девойка
и сам ценя за нейните достойнства,
но щом ми кажеш: „Направи това!“,
знам само „Не“ от всичките слова!

ТРОИЛ

Да тръгваме! Пази се, Диомеде,
от битките, които са напреде!
Към портата! Ръка ми дай, любима,
по пътя много да си кажем има!

Излиза заедно с Кресида и Диомед.

Тръбен звук.

ЕНЕЙ

Това е Хектор! Бях му обещал
да бъда преди него на полето.
Ще ме помисли сънльо и нехайник!

ПАРИС

Вината е в Троила! Да вървим!

ДЕИФОБ

Да се приготвим бързо!

ЕНЕЙ

И да хвъркнем
нетърпеливи като младоженци
там, дето вече Хектор затръбил е!
Със своя дух и здравината своя
той днес ще брани славата на Троя!

Излизат.

---

[43] „... за спомен този мой ръкав...“ — в рицарския бит, който Шекспир пренася в гръцката древност, като залог за любов наред с

кърпичките и панделките бивали използвани и откопчаващите се ръкави. ↑

[44] „... в *Плутоновото име...*“ (мит.) — владетел на подземното царство на мъртвите според вярванията на древните гърци. ↑

ПЕТА СЦЕНА

В гръцкия стан.

Влизат Аякс — въоръжен, Ахил, Патрокъл, Агамемнон, Менелай, Одисей, Нестор, Калхас и други.

АГАМЕМНОН

Въоръжен, красив и бодър, ей те,
преварил времето, Аяксе страшни!
Издай с тръбата си сигнал такъв,
че въздухът, изплашен, да се втурне
към Троя и заврял се във ухото
на Хектора, да го извика тук!

АЯКС

Тръбачо, дръж! И дробове надуй,
ребра да пукнат и тръба да цъфне!
Надувай, кръв да пръснеш от очите!
Издуй си бузите като корема
на северния вятър във часа
на коликите му! Тръбиш за Хектор!

Тръбен звук.

ОДИСЕЙ

Не отговаря.

АХИЛ

Рано е, затуй.

АГАМЕМНОН

Кой иде там? Не е ли Диомед
със дъщерята на Калхас?

ОДИСЕЙ

Да, той е.

Знам хода му — на пръсти стъпва, сякаш
духът му млад го вдига над земята.

Влиза Диомед, водещ Кресида.

АГАМЕМНОН

Това ли е Кресида?

ДИОМЕД

Да, царю.

АГАМЕМНОН

Добре дошла сред гърците, Кресидо!

НЕСТОР

Девојко, с таз целувка те приветства
всеобщият ни вожд.

ОДИСЕЙ

Той сам „всеобщ“ е,
ала приветствието му е лично.
Добре ще е и то да е всеобщо.

НЕСТОР

Добър съвет. Девојко, туй ти дава
старикът Нестор.

АХИЛ

Неговия мраз
от твойте устни ще прогоня аз!
Ахил приветства те!

МЕНЕЛАЙ

И аз преди

от сладостите женски не странях.

ПАТРОКЪЛ (*отмества го*)

Но Парис отстрани тъй, с грубост млада,
те отстрани от главната услада!

ОДИСЕЙ

И тези негови рога, уви,
ний плащаме със своите глави!

ПАТРОКЪЛ

Таз бе за него. А за мен е тая.

МЕНЕЛАЙ

Добре скроено!

ПАТРОКЪЛ

Вместо Менелая
целуват, значи, Парис и Патрокъл!

МЕНЕЛАЙ

Ела, девойко!... Стига си я локал!

КРЕСИДА

За теб, царю, целувката какво е:
да взимаш ли или да даваш свое?

ПАТРОКЪЛ

И двете, гълъбче!

КРЕСИДА

Тогава жалко —
желаеш много, а предлагаш малко!

МЕНЕЛАЙ

Аз искам ти една за мои три!

КРЕСИДА

Една за три? Премного са дори!

МЕНЕЛАЙ

Такъв съм — с разточителна ръка!

КРЕСИДА

Жена си дал си — значи е така!

МЕНЕЛАЙ

Добре ме драсна!

КРЕСИДА

Мъничък урок!

ОДИСЕЙ

Ти скрий си ноктите — той муши с рог!
Една целувка?

КРЕСИДА

Не, не е прието!

ОДИСЕЙ

Какво да сторя?

КРЕСИДА

Помоли небето!

ОДИСЕЙ

Тогава във Венериното име
заклевам те, девойко, целуни ме,
когато на тогова у дома
съпругата му върне се мома!

КРЕСИДА

Дълга си предяви на този ден!

ОДИСЕЙ

Тоз ден се казва „никога“ за мен!

ДИОМЕД

Ела да идем при баща ти, драга!

Излиза заедно с Кресида.

НЕСТОР

Девойче с пъргав ум!

ОДИСЕЙ

Пфу, срам не знае!

У нея бузки, клепки, устни, всичко —
дори краката ѝ — си има говор!

Порочен дух излъчва се от всяко
движение на тялото ѝ! Знам ги
аз тези нападателни женички
с разюздани езичета, които
неканени подканват и широко
разтварят книгата на мисълта си
пред първия четец, охотна плячка
на всякоя случайност, дъщери
на уличния лов! Като видях я
как весело в закачките се втурва,
аз казах си: една троянска...

ВСИЧКИ

Идат!

Влизат Хектор, Парис, Еней, Хелен, Троил и Свита.

АГАМЕМНОН

Да, те тръбят. А, ето ги и тях!

ЕНЕЙ

Привет, царе на Гърция! Кажете
с какво ще бъде награден тоз, който
надвие във двубоя; и дали
да се сражават двамата до края
на всички краища, или ще бъдат
разлъчени със глас, или тръба?
Туй пита Хектор.

АГАМЕМНОН

Как желае той?

ЕНЕЙ

Той всякакви условия приема.

АХИЛ

Съвсем по хекторовски, ала малко
самонадеяно и с твърде много
презрение към воина съперник.

ЕНЕЙ

Ако не си Ахил, тогава кой си?

АХИЛ

Ако не съм Ахил, то — никой!

ЕНЕЙ

Значи

Ахил си! Но и тъй да бъде, знай,
че доблестта и гордостта у Хектор
надварват се за върховите точки
в голямото и малкото. Едната
огромна е почти като безкрайност,
а другата е дребна като нула.
Добре, ако го знаеше, видял би
вежливост, дето дириш горделивост.
Тоз ваш Аякс е негов полусродник^[45]
и Хектор ще излезе с половина

от себе си срещу герой такъв
с полутроянска-полугръцка кръв!

АХИЛ

Разбирам те. Двубой безкръвен значи!

Влиза Диомед.

АГАМЕМНОН

Ха, ето те и тебе, Диомеде!
Ела, бъди застъпник на Аякса!
Решете със Еней дали двубоят
да е приятелски, или докрай!
Понеже кръв една тече в тях двама,
желателно е крайна стръв да няма.

Аякс и Хектор застават един срещу друг.

ОДИСЕЙ

Приготвиха се!

АГАМЕМНОН

Кой е тоз троянец
с лице, издаващо дълбока скръб?

ОДИСЕЙ

Най-младият Приамов син. Смел воин,
не още зрял, но вече свръхдостоеен;
на думи скъп, с дела приказващ славно;
непламващ бързо, но угасващ бавно;
с ръка широка и сърце открито,
но въпреки това от тез, които
блага не пръскат, без да разсъждават,
и глас на недомислици не дават.
Той смел е като брат си, в меч и броня,
но по-опасен е, защото оня

прощава и в гнева си, а пък тоя
като ревнивец жал не знае в боя!
Наричат го Троил и той изглежда
за Илион е втората надежда
след Хектора. Така твърди Еней,
а той познава момъка добре
и поверително ми го описа,
когато бях във Троя...

Продължително тръбене. Аякс и Хектор се сражават.

АГАМЕМНОН

Започнаха!

НЕСТОР

Аяксе, дръж се здраво!

ТРОИЛ

Заспа ли, Хекторе? Какво го чакаш?

АГАМЕМНОН

Успешен удар! Ха така, Аяксе!

ДИОМЕД

Достатъчно!

ЕНЕЙ

Противниците, спри!

Тръбенето замлъква.

АЯКС

Не съм се още сгрял. Да продължим!

ДИОМЕД

Ако желае Хектор.

ХЕКТОР

Хектор казва:

„Достатъчно!“ Аяксе, ти си син на сестрата на баща ми. Братовчед си на славните Приамови чада. Таз кръвна връзка забранява всяка кръвопролитна битка между нас. Троянецът във тебе и гъркът да бяха поотделно, та да можеш да кажеш: „Таз ръка ми е троянска, а тази — гръцка; в тоз прасец съм гърк, а в тоз — троянец; майчината кръв е в дясната ми буза, а отляво — е бащината ми.“, кълна се в Зевса, отгук не би успял да отървеш едничка част от гръцко потекло, без мечът ми да ѝ е врязал спомен от нашата вражда! Но боговете ми запрещават да пролея капка от тази свята кръв, която ти си добил от леля ми! Аяксе драги, ела да те прегърна! Нека бъде Мълниевержецът свидетел мой, ти имаш яки мишци! И със тях желае Хектор тъй да го прегърнеш! Честта от боя нека бъде твоя!

АЯКС

Благодаря ти, Хекторе, за твойто великодушие и благородство — пък аз тук дойдох с цел да те погубя и нова слава да пожъна с туй!

ХЕКТОР

Дори Ахил, над чийто гривест шлем самата Слава гръмко възвестява:

„Това е той!“, не би могъл да храни
надеждата да се прослави нявга
за Хекторова сметка!

ЕНЕЙ

Всички чакат
да разберат как смятате да свърши
двубоят ви.

ХЕКТОР

С прегръдка, ето как!
Аяксе, сбогом!

АЯКС

Ако се надявах
с молби да стигна до успех — което
до днеска не съм правил, — бих поканил
прочутия си братовчед на гости
във стана ни.

ДИОМЕД

Самият Агамемнон
желае го, а славният Ахил
жадува без оръжие да види
нетрепващия Хектор.

ХЕКТОР

О, Енее,
викни Троила тук и, съобщил
за дружеския изход от двубоя
на сбраните троянци, помоли ги
да се завърнат в Троя! Братовчеде,
ръка ми дай и в стана отведи ме,
сбрал толкова бойци с прочуто име!

Агамемнон и другите се приближават към четиримата.

АЯКС

Всегръцкият водител Агамемнон
сам иде да ни срещне!

ХЕКТОР

Назови ми
най-златните от тях. Ахила — не.
По необхватните му рамене,
могъщи мишци и огромен бой
аз мигом ще отгатна, че е той!

АГАМЕМНОН

О, Хекторе, добре дошъл ти казва
тоз, който би се радвал да те няма
сред живите!... Да, туй не е привет,
но минало и бъдеще, повярвай,
като ненужна смет захвърлям аз
в забравата и с искреност и честност,
пречистени от всяка задна мисъл,
те поздравявам със „Добре дошъл,
могъщи Хекторе!“

ХЕКТОР

Благодаря ти,
велики Агамемноне!

АГАМЕМНОН (към Троил)

Ти също
бъди добре дошъл, троянски княже!

МЕНЕЛАЙ

Споделям братски поздрава на брат си.
Добре дошли сте, братя храбреци!

ХЕКТОР

С кого говорим?

ЕНЕЙ

С царя Менелай!

ХЕКТОР

Това си ти, царю? Не се надявах,
кълна се в Марсовия наколенник!...
Защо те смайва тази моя клетва,
щом нявгашната ти жена кълне се
във ръкавицата на Афродита?
Тя чувства се отлично, но не ти
изпраща поздрави.

МЕНЕЛАЙ

Не споменавай
за нея днес!

ХЕКТОР

Прощавай! Оскърбих те!

НЕСТОР

Троянецо юначен, много пъти
аз виждал съм те в бой да си просичаш —
помощник на Съдбата — кървав път
сред гръцките момци; и съм те виждал,
горещ като Персея^[46], да пришпорваш
фригийския си кон, великодушно
не дал на страшния си меч да падне
над падналия враг — и към съседа
възкликвал съм пред тази гледка: „Вижте,
сред нас е Юпитер Жизнедарител!“;
и виждал съм те, обкръжен от наши,
спокойно да отдъхваш, сякаш беше
борец на олимпийски стадион.
Такъв те помня, ала твоя образ,
до днес заключен винаги в стомана,
за пръв път виждам. Дядо ти познавах,

сражавал съм се с него — беше той
добър войник, но Марс ми е свидетел,
ти с много го надхвърляш! Позволи
на стареца да те прегърне здраво!

ЕНЕЙ

Това е уважаваният Нестор!

ХЕКТОР

О, жива летопис, вървяла редом
със Времето от толкоз дълго време!
Прегръщам те, мъдрецо беловласи!

НЕСТОР

О, как бих искал тези стари мишци
на твоите да съперничат във битка,
тъй както им съперничат в прегръдка.

ХЕКТОР

Аз също бих го искал.

НЕСТОР

Ха, не бързай!
Кълна се в таз беда, да беше тъй,
на бой те бих извикал още утре!
Добре дошъл си! Доживях и туй!

ОДИСЕЙ

Не знам как Троя още се държи,
когато главният ѝ стълб е тука!

ХЕКТОР

Познах те, Одисее. Много гърци —
а и троянци — паднаха, откакто
видях те с Диомед посланик в Троя.

ОДИСЕЙ

Тогаз предрекох ти, каквото стана,
но моето пророчество е още
на половина път, защото тези
града ви бранещи стени и кули,
чиито зъбери така надменно
сега целуват облаците, утре
ще лижат стъпалата си!

ХЕКТОР

Едва ли!

Държат се още те и скромно мисля,
че всеки паднал техен камък вие
ще оросите с капка своя кръв.
Но крайт увенчава всяко дело
и всепризнатият арбитър Време
ще разреши въпроса някой ден!

ОДИСЕЙ

И затова да го оставим нему!
Безстрашни Хекторе, ще те помоля
веднага след пира у Агамемнон
да бъдеш гост на скромния ми шатър.

АХИЛ

Не, аз ще те изместя, Одисее!
О, Хекторе, нахраних своя взор.
Подробно, всеки мускул, всяка става
запомних ти!

ХЕКТОР

Ахил ли ми говори?

АХИЛ

Самият той!

ХЕКТОР

Стани да те разгледам

внимателно!

АХИЛ

Разглеждай ме!

ХЕКТОР

Видях те!

АХИЛ

Премного бързаш. Всеки път аз искам
с око на купувач да те изследвам.

ХЕКТОР

Прелистваш ме като забавна книга,
но аз не съм за твоя ум, четецо...
Защо се взираш толкоз остро в мен?

АХИЛ

Кажи, небе, къде да го ударя?
Тук може би? Или пък тук? Или
тук най-добре? Кажи, да знам, отгде,
от кой отвор ще излети душата
на първия ми враг! Небе, аз чакам!

ХЕКТОР

Небето, горделивецо, едва ли
ответ ще ти даде на тоз въпрос.
Стани отново! Тъй ли лесно, мислиш,
загива един Хектор, че да можеш
да кажеш предварително где точно
ще го намушиш смъртно?

АХИЛ

Да, тъй лесно!

ХЕКТОР

Да бе оракул и да бе ми казал,

че тъй ще е, не щях да ти повярвам!
От днес пази се, тъй като аз няма
да размишлявам где да те раня,
а тук, и тук, и тук ще те надупча
като решето целия, кълна се
във Марсовия шлем!... Премъдри гърци,
простете ми тоз миг на самохвалство!
Със своята дързост той от мен изтръгна
нелепа реч. Но аз ще потвърдя
заплахите си с действия или
до гроба да...

АЯКС

Спокойно, братовчеде!
И ти, Ахиле, също отложи
заканите си за деня, когато
се срещнете — случайно или не —
в сражение! Със Хектора ще можеш
да се нахраниш винаги, ако
стомахът ти е годен да го смели.
Боя се само, че Съветът мъчно
ще те принуди да го предизвикаш!

ХЕКТОР

Ахиле, да се срещнем на полето!
Войната издребня, откакто ти
отказа да се биеш.

АХИЛ

Ти ме каниш?
Добре тогава! Утре ще те срещна
по-страшен от смъртта, но днес да бъдем
приятели!

ХЕКТОР

Отлично! Дай ръка!

АГАМЕМНОН

Ахейски благородници, елате
на пиршество най-първо в моя шатър!
След туй, ако охотата на госта
съвпадне с вашето гостоприемство,
да го покани всеки поотделно
у себе си!... Тръби, със весел звук
кажете му: „Добре дошъл си тук.“

Излизат всички освен Троиц и Одисей.

ТРОИЛ

Кажи ми, о, почтени Одисее,
къде живее старият Калхас?

ОДИСЕЙ

Във Менелаевия шатър, княже.
Със него днес пирува Диомед.
Той тъй се е увлякъл в дъщеря му,
че сляп е за небето и земята
и вижда само нейните очи!

ТРОИЛ

Дали ще бъдеш толкова любезен
подир гощавката у Агамемнон
да ми покажеш пътя за към тях?

ОДИСЕЙ

Разбира се, но моля те, кажи ми
каква е славата на таз мома?
Не е ли имала любовник, който
сега по нея да ридае в Троя?

ТРОИЛ

Достоен е за присмех, който вади
на показ раните си. Ще вървим ли?

Тя любеше и любена сега е,
но с чувствата Съдбата си играе!

Излизат.

---

[45] „... Аякс е негов полусродник...“ — сестрата на Приам, Хезиона, омъжена за саламинския цар Теламон, му родила син Аякс. ↑

[46] Персей (мит.) — герой на аргоските сказания. Син на Даная, дъщеря на аргоския цар Акризий, от Зевс, който се промъкнал при нея под формата на златен дъжд. Персей извършил ред подвизи: отсякъл главата на страшната Медуза, чийто поглед превръщал всичко живо в камък, освободил пленената от морско чудовище Андромеда и т.н. ↑

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

В гръцкия стан.

Влизат Ахил и Патрокъл.

АХИЛ

Със гръцко вино днес кръвта ще сгрея,
която утре с меч ще охладя.
Да му дадем разкошен пир, Патрокле!

Влиза Терсит.

ПАТРОКЪЛ

Терсит пристига.

АХИЛ

Ха, какво те носи,
огризко на природата, пес лаещ?

ТЕРСИТ

Това писмо за тебе, идоле на идиотопоклонниците, кухи
истукане!

АХИЛ

Какво писмо, парче-човек?

ТЕРСИТ

От Троя, паницо с глупости!

ПАТРОКЪЛ

А кой се пазел шатъра?

ТЕРСИТ

Който се пази от вятъра.

ПАТРОКЪЛ

Добър си в извъртанията, но каква полза от тях?

ТЕРСИТ

Затвори си устата, хапльо! От твоите приказки полза няма. Известно е, че си нощна прислужница на Ахила.

ПАТРОКЪЛ

Нощна прислужница? Какво значи това, животно?

ТЕРСИТ

Значи мъжка курва, какво друго! Дано всички гнойни зарази на Венера, всички чревни сплитания, катарии и пясъци в бъбреците, всички параличи, апоплексии, очни пердета, буци на черния дроб; екземи между пръстите, гнойници в гръбнака; и накрая — за безплатно доживотно ползване — всички люспести красти, келове и лишеи да се струпат върху всички извратени уроди на този свят!

ПАТРОКЪЛ

Ах ти, мехур, пълен със злъч, защо кълнеш така?

ТЕРСИТ

Че какво, тебе ли кълна?

ПАТРОКЪЛ

Не, разбира се, разсъхната бъчво! Отде накъде, мелезе неясен?

ТЕРСИТ

Е, тогава защо се сърдиш бе, хлапе разнежено, размекнато чиле от бубена плюнка, парцалче нежно за гнойно око, ти бе, ремъче от кесия на прахосник? А? Защо се сърдиш? Ах, защо страда тоя свят от такива като тебе, водни мушици, умалителни на природата?

ПАТРОКЪЛ

Махни се, жлъчко!

ТЕРСИТ

Стой си, напръстниче!

АХИЛ

Патрокле мой, препятствие внезапно
осуети мечтата ми за слава
във утрешната битка. Туй писмо
изпраща ми Хекуба, а тоз дар е
от дъщеря ѝ, моята любов.
И двете ме корят и ме заклинат
да удържа един обет, от който
обвързан съм. Аз няма да го стъпча.
Обетът е обет и не признава
ни гърци, ни война, ни чест, ни слава!...
Палатката добре да украсите
за пир до утринта! Върви, Терсите!
Патрокле, с мен!

Излиза заедно с Патрокъл.

ТЕРСИТ

Тия двамата може да полудеят от излишък на кръв и недостиг на ум. Ако беше от много ум и малко кръв, бих станал покрай тях лечител на луди. Но ето Агамемнон, добър човечец, пада си по яребичките, но има по-малко мозък в главата, отколкото кал в ушите. А ето брат му — този Зевс, превъплътен в бик^[47], измамения съпруг, този символ и образец за паметник на рогоносците от всички времена, тази рогова обувалка, дето се кандилка на верижка край бедрото на брат си — какво друго освен това, което е, биха могли да направят от него умът му, пълен със злоба, и злобата му, подправена с ум? Магаре? Малко е — той си е магаре, и вол. Вол? Пак не стига — той си е и вол, и магаре. Готов съм да стана куче, муле, котка, пор, жаба, гущер, бухал, ястреб, изцеден херинг, но да стана Менелай — никога! По-скоро ще организирам заговор срещу Съдбата! Не ме питайте какво бих искал да бъда, ако не бях Терсит, защото съм готов да стана въшка в дрипа на

прокажен, само и само да не бъда Менелай!... Ха, духове и блуждаещи огньове!

Влизат с факли Агамемнон, Одисей, Нестор, Хектор, Аякс, Троил, Менелай и Диомед.

АГАМЕМНОН

Объркали сме пътя.

АЯКС

Не, не сме.

Натам към факлите е.

ХЕКТОР

Съжалявам,

че ви създадох грижи.

АЯКС

Няма нищо.

ОДИСЕЙ

Ха, ей го, иде сам да те посрещне!

Влиза Ахил.

АХИЛ

Безстрашни Хекторе, добре дошъл!

Добре дошли и вие, знатни гости!

АГАМЕМНОН

И тъй, троянски княже, лека нощ!

Аякс командва твоята охрана.

ХЕКТОР

Благодаря и лека нощ на тебе,

върховни гръцки вожде!

МЕНЕЛАЙ

Лека нощ!

ХЕКТОР

На теб по-лека, славни Менелае!

ТЕРСИТ

Ха, славен! Славна помийна яма, славна дупка на нужник!

АХИЛ

Здравейте и довиждане на всички,
оставащи и тръгващи си!

АГАМЕМНОН

Сбогом!

Излиза заедно с Менелай.

АХИЛ

Не, Несторе — ти също, Диомеде —
поостанете малко зарад госта!

ДИОМЕД

Уви, не мога. Имам спешно дело.
Велики Хекторе, спокойна нощ!

ХЕКТОР

Ръка! И стискай!

ОДИСЕЙ (*настрани към Троил*)

Бърза за Калхас.

След факела му!... Да се поразходим?

ТРОИЛ

Със удоволствие.

ХЕКТОР

Тогаз до утре!

Диомед излиза, следван на разстояние от Одисей и Троиш.

АХИЛ

Насам, сторете чест на моя шатър!

Излиза заедно с Хектор, Аякс и Нестор.

ТЕРСИТ

И тоя Диомед не е гърне със мед! Такъв двуличен негодник и лукав разбойник рядко се среща! Имам по-малко вяра в него, когато ми се усмихва, отколкото в змия, когато съска. Обещания сее, както улично псе — бълхите си, но когато изпълни някое, това е такова явление, че астрономите се надпреварват да го тълкуват. След подобно чудо не може да няма важни събития. Слънцето ще почне да черпи светлина от луната, щом Диомед е удържал на думата си. По-добре да тръгна по дирята му, макар че няма да зърна Хектора в лицето. Говори се, че той си е хванал някаква троянска флърца и се събира с нея в шатъра на тоя предател Калхас. Тръгвам след него. Нагдето извиеш врат — развала и разврат! Блудници и коцкари, всички до един!

Излиза.

---

[47] „... Зевс, превъплътен в бик...“ (мит.) — Зевс, върховният бог на древногръцката религия, влюбен в Европа, дъщеря на финикийския цар Агенор, се преобразил в бик и когато девойката го възседнала на игра, я отнесъл през вълните на остров Крит. ↑

ВТОРА СЦЕНА

В гръцкия стан.

Влиза Диомед.

ДИОМЕД

Хей, будни ли сте там? Отговорете!

КАЛХАС *(отвън)*

Кой вика?

ДИОМЕД

Диомед!... Калхас е май че...

Извикай дъщеря си!

КАЛХАС *(отвън)*

Ей сега!

Влизат Трои, Одисей и след тях — Терсит.

ОДИСЕЙ

Да спрем тук в тъмното!

Влиза Кресида.

ТРОИЛ

Кресида с него!

ДИОМЕД

Добре ли си, поверенице моя?

КРЕСИДА

Добре, пазачо мой. Ела насам!

Шепне му.

ТРОИЛ

Тъй близки вече?

ОДИСЕЙ

Тя мъжете кара
във миг по нейна свирка да играят.

ТЕРСИТ

И всеки мъж може да я просвири нея, стига веднъж да ѝ хване
ключа. Лека е за изпълнение.

ДИОМЕД

И значи тъй? Не щеш да си го спомниш?

КРЕСИДА

Че аз го помня.

ДИОМЕД

Е, тогава хайде,
стори словата ти да станат дело!

ТРОИЛ

Какво я кара да си спомни?

ОДИСЕЙ

Тихо!

КРЕСИДА

Ахеецо, недей с тоз меден глас
ме тласка към безумства!

ТЕРСИТ

Ах, мошеничка!

ДИОМЕД

Значи тъй!

КРЕСИДА

Не, слушай ме!...

ДИОМЕД

Дрън-дрън! Какво ще слушам!

Ти даде ли ми дума или не?

КРЕСИДА

Не мога! Какво искаш да направя?

ТЕРСИТ

Да му дадеш какво! Голяма работа!

ДИОМЕД

Да си изпълниш дадената дума.

КРЕСИДА

Не, моля те, ахеецо любезни,
каквото искаш, само не това!

ДИОМЕД

Тогава лека нощ!

ТРОИЛ

Търпя, търпя!

ОДИСЕЙ

Троянецо, по-тихо!

КРЕСИДА

Диомеде!...

ДИОМЕД

Не, влизай си! Шут няма да ти бъда!

ТРОИЛ

Друг вече е!

КРЕСИДА

Ще ти пошъпна нещо...

ТРОИЛ

Ах, грозна мъка!

ОДИСЕЙ

Княже, да вървим!

Неудоволствието ти — личи си —
след миг ще се излее в гневни думи.

Нощта е глуха, мястото — опасно.

Да тръгваме!

ТРОИЛ

Почакай!

ОДИСЕЙ

Хайде, хайде!

Усещам те — не се владееш вече.

Върви със мен!

ТРОИЛ

Почакай още малко!

ОДИСЕЙ

Не, стига толкова! Опасно става!

ТРОИЛ

Почакай, много моля те! Кълна се
във мъките на пъкъла, че няма
да кажа думица!

ДИОМЕД

... Така че сбогом!

КРЕСИДА

Сърдит си, виждам.

ТРОИЛ

И от туй боли те?

О, прецъфтяла вярност!

ОДИСЕЙ

Тихо, княже!

ТРОИЛ

Ще бъда ням, заклевам се във Зевса!

КРЕСИДА

Ахеецо! Пазачо мой!

ДИОМЕД

Дрън-дрън!

Играеш си със мене! Лека нощ!

КРЕСИДА

Не си играя. Моля те, върни се!

ОДИСЕЙ

Троянецо, тресе те! Ще избухнеш!

ТРОИЛ

Ах, милва го по бузата!

ОДИСЕЙ

Ела!

ТРОИЛ

Недей! Кълна се в Зевса, ще мълча!

Преграда от търпение дели
гнева ми от коя да е обида.

ТЕРСИТ

Трътлестият демон на сладострастието ги гъделичка с китка от
мораво рогче. Пържи ги на тигана си, пържи ги, дявол е!

ДИОМЕД

Но значи обещано?

КРЕСИДА

Честно слово!

Излъжа ли, недей ми вярва в нищо!

ДИОМЕД

Не стига. Дай ми нещо във залог!

КРЕСИДА

Почакай тук, ще ти намеря нещо!

Излиза.

ОДИСЕЙ

Нали се кле да бъдеш търпелив!

ТРОИЛ

Бъди спокоен, аз ще съм дотам
изпълнен със търпение, че няма
да помня кой съм и какво изпитвам!

Влиза отново Кресидида.

ТЕРСИТ

Залогът! Ето го! Ето го!

КРЕСИДА

Дръж тоз ръкав, мой мили!

ТРОИЛ

Красота,
къде е твойта вяръност?

ОДИСЕЙ

Княже! Княже!

ТРОИЛ

Спокоен съм! Отвън поне — спокоен!

КРЕСИДА

Ти гледаш дара ми? Добре го виж!
Обичаше ме той... О, аз, лъжлива!
Върни ми го!

ДИОМЕД

Чий беше?

КРЕСИДА

Не е важно,
щом вече си го взех. Не идвай утре!
Изобщо остави ме, Диомеде!

ТЕРСИТ

Сега му изостря желанието. Добре го правиш, точилче!

ДИОМЕД

Не, дай ми го!

КРЕСИДА

Ръкава?

ДИОМЕД

Него, да!

КРЕСИДА

О, богове! Безценен мой залог,
в леглото твойт прежен притежател
сънува мен сега, по мен въздиша,
целува ръкавицата ми, както
сега аз теб целувам!... Не посягай —
изтръгнеш ли ми го, ще ми изтръгнеш
сърцето от гърдите!

ДИОМЕД

Аз сърцето
го имам вече. Туй върви със него.

ТРОИЛ

Заклех се да търпя!

КРЕСИДА

Не, него точно
ти няма да получиш, Диомеде!
Виж, друго може.

ДИОМЕД

Аз пък искам него.
Кажете ми: от кого е?

КРЕСИДА

Не е важно.

ДИОМЕД

Повтарям: от кого ти е подарък?

КРЕСИДА

От едного, чиято обич беше
над таз, която ти ще ми дадеш!
Но щом си ми го грабнал, запази го!

ДИОМЕД

И от кого ти беше?

КРЕСИДА

Не, кълна се
в Диана и във звездната ѝ свита^[48],
че няма да ти кажа от кого!

ДИОМЕД

На шлема ми ще го съзре тогава,
страхлив, за да ме викне на двубой!

ТРОИЛ

И дявол да си, и да се развява
на рога ти, ще те извика той!

КРЕСИДА

Но туй е минало... И все пак не!
Не ща! Отмятам се!

ДИОМЕД

Тогава сбогом!
За сетен път се гавриш с Диомед!

КРЕСИДА

Не, тука стой! При всяка дума скачаш!

ДИОМЕД

Не ми харесва да ме разиграват.

ТЕРСИТ

И на мен, Плутон ми е свидетел! Но което на тебе не харесва, на мене харесва повече от всичко.

ДИОМЕД

Е, как? Да дойда ли?

КРЕСИДА

Ела! О, Зевсе!
Добре, ела! Макар и да е грях!

ДИОМЕД

Е, сбогом дотогава!

КРЕСИДА

Ще те чакам.

Диомед излиза.

Троиле, сбогом! Ти си в паметта ми,
но образ нов окото ми подмами.
У нас, жените, лошото това е,
че погледът ни винаги блуждае,
а щом блуждае погледът, тогава
по него и умът се заблуждава!

Излиза.

ТЕРСИТ

Разправяй ги! „Заблуди“, „заблудени“!...
За блудници сте всичките родени!

ОДИСЕЙ

Това е, княже. Свърши.

ТРОИЛ

Вярно, свърши!

ОДИСЕЙ

Защо стоим тогаз?

ТРОИЛ

За да вдълбая
в душата си звука на всяка сричка,
която тук се каза. Но дали,

разправяйки правдиво как тез двама
сговаряха се, няма да излъжа?
Защото във сърцето ми все още
е жива една вяра упорита,
неискаща да чува какво казват
очите и ушите, сякаш те са
устроени с нарочна цел да мамят
и клеветят. Кажете ми, Одисее:
Кресида ли видяхме преди малко?

ОДИСЕЙ

Аз духове не знам да призовавам.

ТРОИЛ

Била е друга!

ОДИСЕЙ

Тя си беше точно!

ТРОИЛ

Но аз не съм побъркан!

ОДИСЕЙ

Нито аз!

Кресида беше ей сега пред нас!

ТРОИЛ

Във името на всичките жени,
недей го вярва! Майка си спомни!
Да не дадем на бъдни женомразци
възможност и когато нямат повод,
да чернят със Кресидиния пример
жените поголовно. По-добре е
да мислиш, че не е била Кресида.

ОДИСЕЙ

С какво една Кресида би могла

за срам да стори майките ни?

ТРОИЛ

С нищо,
освен ако била е тя...

ТЕРСИТ

Гледай го! Иска да надприкаже очите си!

ТРОИЛ

... Тя — тази?
Не, туй не беше моята Кресидида,
а Диомедовата! Да, така е!
Ако ликът е израз на душата,
не е била! Ако душите раждат
любовните обети; ако всеки
обет е свят; ако е тая святост
небесна воля; ако общ закон е
неразделимостта на всяко нещо —
не е била! О, логика двойка,
която трупа доводи и за,
и против себе си, в която странно
умът бунтува се, но без да води
в безумие, а лудостта се включва
в разсъдъка, без той да се бунтува!
Туй беше тя, но и не беше тя!
В душата ми — поле на страшна битка —
едно неразделимо същество
разделя се на две, далечни както
земята от небето, без при туй
в безкрайното пространство между тях
пролука да остане за игла,
по-тънка от конец на Арахнея^[49].
С увереност, по-твърда от земята,
знам: възел свят ни свързва двама с нея!
С увереност, по-ясна от небето,
знам: тоз небесен възел е развързан,

разкъсан, за да може тя с нов възел
да свърже и даде на Диомед
останките от прежната си вяност,
трохите низки, мазните огризки
от своята наядена любов!

ОДИСЕЙ

Възможно ли е знатният Троил
дори наполовина да е близък
до чувствата, които тук изказа?

ТРОИЛ

Възможно е и аз ще го запиша
със букви, по-червени от сърцето
на пламналия по Венера Марс^[50]:
до днес не е обичал друг със обич,
по-твърда и устойчива от мойта.
И чувай ме, ахеецо, и вярвай,
че колкото обичам нея, толкоз
намразих този неин грък! Той моя
ръкав на своя шлем ще вее утре
и нека този шлем да е кован
с Вулканово умение, все пак
ще го ухапе мечът ми! Дори
и вихърът, наречен ураган,
от слънцето усукан в страшен смерч,
не трясва, като рухва, с гръм такъв,
с какъвто моят меч ще се стовари
върз Диомеда!

ТЕРСИТ

Ще го погали, за да му успокои страстта!

ТРОИЛ

Кресидо! Ах, изменнице! Ах, лъжло!
Най-грозната измама да поставим
наред със твоето безчестно име,

ще засияе в слава!

ОДИСЕЙ

Овладей се!

Привличаш със гнева си любопитни!

Влиза Еней.

ЕНЕЙ

Цял час те търся, княже. Хектор вече
е в Троя и доспехите си стяга.

Аякс е тук, за да те върне вкъщи.

ТРОИЛ

Ти в мъки, Одисее, ме доведе,
но дружески ръка да си дадем!
Изменнице, прощавай! Диомеде,
сложи си утре крепост вместо шлем!

ОДИСЕЙ

Ще дойда с теб до вашите врати.

ТРОИЛ

Благодаря... Объркан съм, прости!

Излиза заедно с Еней и Одисей.

ТЕРСИТ

Ех, да го срещна нейде тоя Диомед, че да отворя клюн като гарван! Цял кош нещастия ще му програча!... А Патрокъл ще даде мило и драго да чуе за тая мръсница. Той услужливите пачаври ги обича като папагал — бадеми! Блудство, блудство! Война и блудство — блудство и война! Само тези двете не излизат никога от мода, дано ги жегне дяволът на онова място!

[48] „... в Диана и във звездната и свита...“ (мит.) — Диана била римската богиня на лова; покровителка на девствениците, често отъждествявана с хладната луна. „Одеждите на Диана“, „було на Диана“ са — по-нататък — образи, свързани с моминството. ↑

[49] *Арахнея* (мит.) — млада лидийка, умела тъкачка, която дръзнала да извика на състезание Атина и била превърната от нея в паяк. В Шекспировия текст името е „Ариахна“ поради смесването с друга героиня на гръцката митология — Ариадна. ↑

[50] „... пламналия по Венера Марс...“ (мит.) — древногръцкият бог на войната Марс имал според преданието любовна връзка с Афродита-Венера. ↑

ТРЕТА СЦЕНА

Троя. В двореца на Прием.

Влизат Хектор и Андромаха.

АНДРОМАХА

Кога съпругът мой е бил дотам
настроен зле, че да не ще да слуша
предупреждения? Свали таз броня
и днеска не излизай да се биеш!

ХЕКТОР

Недей ме кара да те нагрубя!
Кълна се в боговете, ще изляза!

АНДРОМАХА

Сънят ми, знай, не беше на добро!

ХЕКТОР

Мълчи, ти казвам!

Влиза Касандра.

КАСАНДРА

Где е брат ми Хектор?

АНДРОМАХА

Тук, сестро, при това въоръжен
и войнствено настроен. Помогни ми
да го склоним със плач, на колене,
да не излиза днес. Таз нощ сънят ми
бе цял изпълнен с кръвнини и смърти!

КАСАНДРА

Правдив е бил!

ХЕКТОР

Викнете да тръбят!

КАСАНДРА

Нали не е сигнал за излаз, братко!

ХЕКТОР

Мълчете! Пред небето дал съм клетва!

КАСАНДРА

То глухо е за клетви безразсъдни!
За него те са жертви по-нечисти,
отколкото гнил дроб върху олтара!

АНДРОМАХА

Послушай ни! Не смятай злото редно,
защото вършиш го за право дело:
нередно то е, както да крадеш,
за да раздаваш после милостиня.

КАСАНДРА

Според целта си клетвата е здрава,
не всякоя докрай ни задължава.
Смъкни таз броня, братко!

ХЕКТОР

Казах, стига!

Честта си аз поставям над съдбата.
Животът ценен е за всички хора,
но ценните сред тях го оценяват
по-евтино от своята чест!

Влиза Троил.

Троиле,

нима решил си да се биеш днес?

АНДРОМАХА

Касандро, сестро, помоли баща ни
да дойде тук и каже своята дума!

Касандра излиза.

ХЕКТОР

Не, момко, не! Свали таз броня, братко!
Днес имам настроение за бой.
Дорде заякнеш в мишците, Троиле,
не се пресилвай с битки всеки ден!
Разоръжи се! Сам ще смогна в боя
да защитя теб, себе си и Троя!

ТРОИЛ

Не, Хекторе, ти имаш една склонност,
добра за лъв, но лоша за човек.

ХЕКТОР

Коя е? Упрекни ме. Аз те слушам.

ТРОИЛ

Щом в боя някой грък се строполи
от вихъра на твоя свирещ меч,
ти казваш му: „Стани!“ и жив го пускаш.

ХЕКТОР

Във боя туй за мен е главна хубост!

ТРОИЛ

Не, то е в боя гламавост и глупост!

ХЕКТОР

Какво, какво?

ТРОИЛ

Предостави, о, братко,
на майка ни да жали и прощава —
щом мечове веднъж разголим, трябва
ненавист ядовита да ги яха,
към кръв да ги пришпорва и да дърпа
юздата им, помислят ли за прошка!

ХЕКТОР

Фу, варварство!

ТРОИЛ

Война, а не игра!

ХЕКТОР

Троиле, днес не искам да се биеш!

ТРОИЛ

Че кой ще ми попречи да го сторя?
Съдбата? Послушанието? Марс,
издигнал пламенен съдийски жезъл?
Хекуба и Приам на колене,
с очи от плач неспирен възпалени?
Ти даже, Хекторе, ако поискаш
да ми препречиш пътя с остър меч,
ще спреш Троила само със цената
на неговата гибел!

Влизат Приам и — отново — Касандра.

КАСАНДРА

Приаме, дръж го и не го изпускай!
Той твоята опора е. А Троя
опира се на теб. Без него ти
и Троя с теб, и всички ние с нея

ще рухнем в прах и пепел!

ПРИАМ

Сине, спри се!

Таз нощ жена ти е видяла сън;
и майка ти е имала поличби;
Касандра предвещава зло; и даже
самият аз в пророчески проблясък
ти казвам: „Този ден не е добър.
Върни се тук!“

ХЕКТОР

Еней е на полето.

Пред много гърци бойната си чест
заложих за това, че ще участвам
във боя днес!

ПРИАМ

Ти няма да отидеш!

ХЕКТОР

Честта си аз не мога да потъпча,
а син послушен съм — не ме заставяй
неуважение да ти показвам!
О, царствени Приаме, отмени
запрета си, изречен преди малко!

КАСАНДРА

Недей, Приаме!

АНДРОМАХА

Стой на свойто, татко!

ХЕКТОР

Ти много ме разсърди, Андрوماхо!
Във името на обичта ни, влез си!

Андромаха излиза.

ТРОИЛ

Това страхливо, смахнато девойче
със своите сънища наплаши всички!

КАСАНДРА

Прощавай, братко Хекторе! Ах, виж се,
виж как умираш, как очи изцъкляш,
как блика кръв от раните ти! Чувай
как Троя стене, как Хекуба плаче,
как вие безутешно Андромаха!
Виж как уплаха, смайване и смут
се срещат като призраци безумни,
крещейки диво: „Хектор е убит!“
„Убиха Хектора!“

ТРОИЛ

Върви! Върви!

КАСАНДРА

Отивам си! О, Хекторе, прости —
ти себе си и нас опропасти!

Излиза.

ХЕКТОР

Царю, сестра ми — виждам го — смути те,
но стой в града и насърчи душите,
а ний навън такъв ще водим бой,
че вечерта да ги възрадва той!

ПРИАМ

Върви и да те пазят боговете!

Излиза. Хектор също излиза от друга страна.

ТРОИЛ

Сега кичи си, Диомеде, шлема —
ръка ще дам или ръкав ще взема!

Влиза Пандар.

ПАНДАР

Княже! Ей, княже! Чуваш ли?

ТРОИЛ

Защо ти трябвавам?

ПАНДАР

Пристигна едно писъмце от онази клетница.

ТРОИЛ

Дай да видя.

ПАНДАР

Една подла охтика, една куча, мръсна, дяволска охтика така ме мъчи заедно с глупавата съдба на това момиче, че от тези двете ще хвърля петалата някой хубав ден! А освен това така ми сълзят очите и така ме въртят кокалите, че явно съм прокълнат — друго обяснение не може да се намери!... Какво пише?

ТРОИЛ

О, думи, думи! Нищо от сърцето!
И как могло би иначе да бъде!

Скъсва писмото.

Словесен вятър, с вятъра лети,
смесете се, той с тебе, с него — ти!
Неверница! Мен лъже с празен звук,
а с действия — о, Зевсе! — храни друг!

Излиза.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

На бойното поле.

Бойни звуци. Схватки. Влиза Терсит.

ТЕРСИТ

Почнаха да се млатят. Ще ида да ги погледам. Оня отвратителен и двуличен негодник Диомед е закачил на шлема си ръкава на тоя смахнат и пощръклял от любов троянски хапльо. Много ми се ще да се срещнат и това младо и глупаво троянско магаре да сипе на тоя хитър и мръсен гръцки коцкар с ръкава един ръкав цицини и да го върне безкръвен при лъжливата му фльорца! Но и дълбокомислените ходове на ония двама вероломни разбойници — това изсъхнало и наядено от мишките парче сирене, Нестор, и тоя лисугер, Одисей — не струват спукана пара. От много държавническо умуване насъскаха оня подъл мелез Аякс против тоя бесен пес, Ахил, и понеже кучият му Аякс се наду повече от песия му Ахил и не ще да участва в днешната битка, сега нашите славни гръци я подкараха през просото и държавническото умение никой не го бръсне за слива!

Влизат Диомед и Трои.

Тихо, тоя с ръкава и оня без ръкава довтасаха!

ТРОИЛ

Не бягай, подир тебе ще преплувам
и адската река!

ДИОМЕД

Погрешно ти
оттеглянето ми наричаш бягство —
аз само търся място настрани
от блъсканицата. Започвай! Хайде!

ТЕРСИТ

Брани си флѳорцата, троянецо! Не му я отстъпвай, ахеецо!
Рѳкава! Рѳкава! Недейте се разтакава!

Троил и Диомед излизат, сражавайки се.

Влиза Хектор.

ХЕКТОР

Какъв си ти, ахеецо? От род ли?
Добър ли си за Хектора по кръв?

ТЕРСИТ

Не, не! Аз съм само един низък негодник, един гаден скитник,
един отвратителен сквернословец!

ХЕКТОР

Не лъжеш, явно е. Живей!

Излиза.

ТЕРСИТ

Да те поживят боговете, че ми повярва, но чума да те тръшне,
задето ме уплаши! Какво стана с ония двама мръсни женкари? Трябва
да са се изяли един друг. Какъв смях ще падне да видя това чудо!
Макар че нищо чудно в него няма: развратът се самоизяжда винаги.
Отивам да ги намеря.

Излиза.

ПЕТА СЦЕНА

На бойното поле.

Влизат Диомед и Слуга.

ДИОМЕД

Момче, хвани Троиловия кон
и отведи го с моите привети
на дивната Кресида! Съобщи й,
че съм наказал нейния троянец
и че слуга съм й, доказал с дело
правата си!

СЛУГАТА

Отивам, господарю!

Излиза.

Влиза Агамемнон.

АГАМЕМНОН

Натам! Натам! В подкрепа! Полидам
срази Менона, а Маргарелон
взе в плен Дорея и сега е стъпнал,
размахал копие — гигант същински —
над труповете на царете Кедий
и Епистроф! Убит е Поликсен!
Ранени са Тоад и Амфимах!
Патрокъл е убит или пленен,
а Паламед — контузен, вън от строя!
Стрелите на кентавра Сагитарий^[51]
ни носят смърт! Побързай, Диомеде,
загиваме, не ги ли подкрепим!

Влиза Нестор.

НЕСТОР

Веднага отнесете на Ахила
Патрокловия труп и съобщете
на охлюва Аякс да влезе в боя!
Таз сутрин на полето са излезли
хиляда Хекторовци: тук един
на коня си Галат сече — и вече
е без противници; там друг спешен е —
и гърците пред него бягат, както
пред зинал кит побягва рибе стадо;
там трети меч върти като косач —
и нашите на купове полягат
пред него, дето мине; тук и там,
той вредом е — погубващ и помилващ —
и тъй като умението в него
послушно е на волята, каквото
поиска да направи, той го прави
и то е толкоз много, че макар и
действителност, изглежда невъзможно!

Влиза Одисей.

ОДИСЕЙ

Главата горе, вождове! Ахил
доспехи стяга, плаче и ругае!
Патрокловите рани и тълпата
безноси и безръки мирмидонци,
вопиещи към него да мъсти
на Хектора, раздухаха в кръвта му
угасналия жар. Аякс, и той
загубил е приятел, и сега,
въоръжен и с пяна на устата,
Троила търси под дърво и камък,
защото този момък днес във боя

се би — човек би казал — със такава
нехайна храброст, всеки път успешна,
че сякаш беше воля на Фортуна,
напук на всички видимости, вредом
да побеждава той!

Влиза Аякс.

АЯКС

Троиле, пъзльо, где си?

Излиза.

ДИОМЕД

Смело в бой!

НЕСТОР

Така! Съвземаме се!

Влиза Ахил.

АХИЛ

Где е Хектор?

Убиецо на юноши, къде си?

Ела да ти покажа аз какво е

Ахилевият гняв! Не искам друг!

Къде е Хектор? Дайте ми го тук!

Излизат.

---

[51] „... кентавра Сагитарий...“ — става дума за чудовището Сагитарий (Стрелец), подобно на кентавър — т.е. получовек-полукон — което било взело страната на троянците. ↑

ШЕСТА СЦЕНА

На бойното поле.

Влиза Аякс.

АЯКС

Троиле, пъзльо, покажи се. Где си?

Влиза Диомед.

ДИОМЕД

Троиле, где си? Тук ли е Троил?

АЯКС

Защо ти е?

ДИОМЕД

За да му дам урок!

АЯКС

Да бях Върховен вожд, преди туй право
аз бих ти дал великата си титла!...

Троиле, где си? Криеш се, страхливец!

Влиза Троил.

ТРОИЛ

О, подли Диомеде, обърни се
и ми плати с живота си за коня!

ДИОМЕД

Ха, тук ли си?

АЯКС

Аз сам ще го убия!
Не мърдай, Диомеде!

ДИОМЕД

Той е мой!

ТРОИЛ

Лукави гърци, идвайте и двама!
Бранете се!

Излиза — сражавайки се — заедно с Аякс и Диомед.

Влиза Хектор.

ХЕКТОР

Така, така, Троиле!
Отлично се сражаваш, млади братко!

Влиза Ахил.

АХИЛ

Ха, Хекторе! Най-сетне те открих!
Брани се!

Сражават се.

ХЕКТОР

Отдъхни си, ако искаш!

АХИЛ

Презирам твоята троянска милост!
Щастлив бъди, задето тези мишци
отслабнали са — дългият им отдых
помогна ти. Но пак ще си говорим,
търси си щастието дотогава!

Излиза.

ХЕКТОР

А ти пък — своето! Да знаех само,
че днеска ще те срещна, ти би имал
по-свеж противник!

Влиза отново Троиц.

Как е боят, братко?

ТРОИЦ

Аякс плени Енея! Но не бива
това да се остави тъй! Кълна се
във слънцето или ще го избавя,
или ще падна в плен и аз самият!
Фортуно, безразлично е за мен
кога ще е последният ми ден!

Излиза. Влиза Гръцки воин.

ХЕКТОР

Постой, боецо! Ти си чуден прицел.
Желязото, в което закован си,
харесва ми. Аз искам да е мое.
Звяр в скъпа кожа ти си в тая броня
и аз като ловец ще те подгоня!

Излиза, преследвайки воина.

СЕДМА СЦЕНА

На бойното поле.

Влиза Ахил, следван от Мирмидонци.

АХИЛ

Насам елате, мои мирмидонци,
и слушайте: не влизате във бой
и се запазвате със свежи сили;
вървите подир мене и когато
открива Хектора и го напада,
обграждате го с мечове отворед
и кърваво разправяте се с него.
Напред и проявете се добре —
решено е днес Хектор да умре!

Излиза, следван от Мирмидонците. Влизат — сражавайки се — Менелай и Парис, следвани на разстояние от Терсит.

ТЕРСИТ

Рогоносецът и женокрадецът се счепкаха! Хайде, бикът, да те видим!... Хайде, куче крадливо^[52], какво чакаш? Дръж, Парис, дръж!... Бодни го, Менелае, да не лае!... С-с-с, Парис! Бикът май ще спечели — големи рога си му сложил!

Парис и Менелай излизат, сражавайки се.

Влиза Маргарелон.

МАРГАРЕЛОН

Ей, гнидо, обърни се и се бий!

ТЕРСИТ

Ти пък кой си?

МАРГАРЕЛОН

Приамовият незаконен син,
Маргарелон!

ТЕРСИТ

Че хубаво именце имаш! И още по-хубава титла. Но щом си роден извън закон, не си Маргарелон, а Магаре-кон! Дай си ръката! И аз съм копеле като тебе: копеле заченат, копеле възпитан, копеле в мислите, копеле в боя — с една дума, копелдак във всяко отношение! Гарван гарвану око не вади, бива ли копеле на копеле да вади копие. Внимавай, че ние в тази война може да си навлечем небесния гняв: син на курва, който се бие за курва, върши грях. Сбогом, побратиме!

МАРГАРЕЛОН

Върви по дяволите, пъзливцецо!

Излизат в разни страни.

---

[52] „... Хайде, бикът... хайде, куче крадливо...“ — по Шекспирово време борбите между животни (мечка и кучета; бик и кучета) били много популярно развлечение. Възклицанията, употребени тук, са свързани с тях. ↑

ОСМА СЦЕНА

На бойното поле.

Влиза Хектор.

ХЕКТОР

О, скрита в дивна външност, ядко гнила,
погуби те изящната ти броня.
Но свърши моят ден. Спи, верен щит!
Почивай, меч, на смърт и кърви сит!

Сваля оръжието си.

Влиза Ахил, следван от Мирмидонците.

АХИЛ

Виж, Хекторе, как слънцето залязва
и мракът чер го гони по петите —
когато в своя плащ го скрие той,
ще падне нощ и над живота твой!

ХЕКТОР

Ти искаш безоръжен да се бия?

АХИЛ

Нападайте! Това е той самия!

Хектор пада.

Тъй рухвай, Троя! Туй за теб е знак —
той беше твоят мускул и гръбнак!...
Вий викайте във хор със пълна сила:
„Загина Хектор във двубой с Ахила!“...

Тръбни звуци за отбой.

Ха, гръцките тръби тръбят отбой!

МИРМИДОНЕЦ

И от троянците приет е той!

АХИЛ

С крило на дракон вечерният мрак
разделя като съдник враг от враг.
Днес мечът ми не много кръв изпи,
но толкоз ценна, че щастлив ще спи.

Скрива меча си в ножницата му.

А вий зад моя боен кон вържете
трупа на този мъж между мъжете!

Излизат.

ДЕВЕТА СЦЕНА

На бойното поле.

Влизат, с военна крачка, Агамемнон, Аякс, Менелай, Нестор, Диомед и други.

Тръбен звук за отбой. Виковете.

АГАМЕМНОН

Какво там викат?

НЕСТОР

Спрете, барабани!

ВОЙНИЦИ (*отвън*)

Убит е Хектор! Слава на Ахила!

Ахил! Ахил!

ДИОМЕД

Изглежда, че Ахил
убил е Хектора!

АЯКС

Ако е тъй,
то няма много място за хвалба:
надвил е случаят във таз борба.

АГАМЕМНОН

Спокойно да преминат редовете!
При мен след туй Ахила позовете!
Окаже ли се вярна новината,
дошъл е, значи, краят на войната!

Излизат.

ДЕСЕТА СЦЕНА

На бойното поле.

Влизат Еней, Парис, Антенор и Деифоб.

ЕНЕЙ

Полето още наше е. Да спрем
и да изчакаме зората тук!

Влиза Троиц.

ТРОИЦ

Убит е Хектор!

ВСИЧКИ

Хектор? Зевс опазил!

ТРОИЦ

Убит е и убиецът му, зверски,
завързан за опашката на коня,
трупа му дивен в прах и срам е влачил!
Чела сбърчете, богове — ще бъде
това за нас усмивка милосърдна!
Града ни смачкайте с внезапна гибел,
разрухата му пълна не бавете!

ЕНЕЙ

Недей войската да отчайваш, княже!

ТРОИЦ

Ти, който казваш туй, не ме разбираш.
Към страх и бягство аз не призовавам,
а предизвиквам всичките беди,

които богове и смъртни могат
да струпат върху нас. Убит е Хектор!
Кой тази вест ще каже на Приама
и на Хекуба? Оня, който иска
до гроб да носи прозвището бухал,
да иде в Троя и да викне там,
че Хектор е убит! О, вест, която
Приама ще превърне в хладен камък,
жените — във фонтани, а момците —
в недвижни статуи! О, вест, която
ще хвърли в ужас целия ни град!
Да тръгваме! Убит е Хектор! Няма
какво да се прибави към това...
Не, спрете се!... О, вие, пъстри шатри,
така надменно в нашите поля
разперили нахалството си, нека
Титан^[53] да освети земята само
и аз ще ви разпоря до една
със меча си! А ти, гиганте подли^[54],
земята няма да намери място
за двете ни омрази! Ще те гоня
до гроба аз като нечиста съвест,
която ражда демони по-бързо
от мозъка на луд!... Но да вървим
и нека е утеха за сърцата
надеждата във близката разплата!

Влиза Пандар.

ПАНДАР

Чакай, княже! Чувай!...

ТРОИЛ

Марш, своднико, в позор живеј ти сам
и нека носи името ти срам!

Всички, освен Пандар, излизат.

ПАНДАР

Няма що, добро лекарство за гнилите ми кости... О, свят, свят! Ето как се отнасяш ти към нещастния посредник! Помощници и сводници, колко настойчиво ви наемат и колко зле ви се отплащат! Защо все така се радват на делата ни, а хулят занаята ни? Няма ли някое стихче за подобни случаи? Аха! Аха!

„Жилца щом носят, и медец в торбици,
мъжете бръмкат — ще речеш: пчелици;
но щом като загубят мед и жило,
замлъква и бръмченето им мило!“

Драги търговци по оная част, избродирайте си това стихче на пъстрите завески във вашите заведения!

И изобщо:

Пандаровци, промъкнали се тука,
сълзете гной над мойта злополука,
а туй ако не можете, два стона
издайте от партера и балкона,
щом не от състрадание, поне
от страдащи гръбнак и колене!
Аз своето завещание оттук
пред вас ще разглася след месец-друг;
готов съм с него и сега дори,
но страх ме е, о, братя и сестри,
че някоя продаваща се гъска
от Уинчестър^[53], щом чуй го, ще засъска.
Затуй въпросът ще се поотложи,
но, моля ви, недейте се тревожи —
преди смъртта си ще припиша аз,
каквито имам, болести на вас!

Излиза.

---

[53] *Титан* (мит.) — едно от имената на Хелиос, древногръцкия бог на слънцето и светлината. ↑

[54] „... гиганте подли...“ — става дума за Ахил. ↑

[55] „... гъска от Уинчестър“ — по Шекспирово време Уинчестърският архиепископ управлявал един район на Лондон — Саутуарк, който бил известен с публичните си домове. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.